

השיבה השלוש-מאות-ועשרים-ותשע של הכנסת השישית

יום שלישי, ז' חשוון תשכ"ט (29 אוקטובר 1968)
ירושלים, הכנסת, שעה 16.03

א. שאילתות ותשובות

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 – סיום שירות.

לשאלה 2 – כן, אולם הקצינים העדיפו להקדים שובם לבתיהם.

לשאלה 3 – בינתיים הוצאו הוראות מתאימות.

3. חקירה בנסיבות פציעתן של חמש תלמידות, שהשתתפו בהפגנה בדיר-אל-בלח

חברי הכנסת מ. וילנר שאל את שר הבטחון ביום י"ג בתמוז תשכ"ח (9 ביולי 1968):

ב-26 במאי 1968 נפתחה אש על הפגנת תלמידות מבית-הספר התיכון לבנות בדיר-אל-בלח שברצועת עזה. כתוצאה מהיריות נפצעו חמש תלמידות. באחד רונה גרדע לי כי לאחת התלמידות הפצועות מיריות אלה – שפא אלי אבו-סקר – קטעו הרופאים רגל. הגני לשאול את כבוד השר:

1. האם נערכה חקירה בנסיבות היריות ופציעת חמש התלמידות?

2. אם כן – מה העלתה החקירה?

3. האם האחראים ליריות ולפציעת התלמידות הועמדו לדין?

4. אם כן – מה דינם?

5. איזה אבחנה רפואית קבעו הרופאים בבית-החולים כאשר הובאו הפצועות לבית-החולים?

6. מה כיום מצבן של חמש התלמידות הפצועות?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 – כן.

לשאלות 2 ו-3 – חיילים ואזרחים, שדרכם נחסמה על-ידי ההפגנה שעל הכביש הראשי, ניסו להיכנס לבית-הספר כדי להפסיק רגימת מכוניות על-ידי המפגינות.

תוך כדי כך פתחו כמה מהם גם באש, רובם באוויר.

לשאלה 4 – החקירה הצליחה לגלות דק חייל אחד שחשתתף, לפי העדויות, ביריות. חייל זה הועמד לדין על שימוש בלתי-חוקי בנשק. משפטו נפתח ב-14 לאוגוסט 1968, אך טרם נסתיים. מעורבים אחרים ביריות לא אותר.

לשאלות 5 ו-6 – ארבע מתוך חמש הנערות היו פצועות קל ברגליהן והחלימו תוך זמן קצר. ואילו לנערה אחת נאלצו לקטוע את הרגל. בינתיים שוחררה אף היא מבית-החולים.

4. מסירת עבודות משפיעות על-ידי חברות ומפעלים ממשלתיים לעורכי-דין פרטיים

חברי הכנסת ש. תמיד שאל את שר הבטחון ביום ט"ז בתמוז תשכ"ח (12 ביולי 1968):

בעקבות ידיעות שהגיעו אלי בדבר תרעומת בצי-

היו"ר ט. סנהדראי:

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אבקש את שר הבטחון לעלות לדוכן ולהשיב על שאילתות של חברי הכנסת.

1. המרות הפסקת-האש על-ידי המצרים

חברי הכנסת י. תמיד שאל את שר הבטחון ביום ל' בסיון תשכ"ח (26 ביוני 1968):

משקיפי האו"ם, המופקדים משני עברי תעלת סואץ, קבעו אתמול כי הכוחות המצריים פתחו באח-רונה ביריות באזור איסמאעיליה וכי כוח צה"ל השיב באש.

בקשר לקביעה זו אבקש את השר להשיב:

1. כמה פעמים פתחו כוחות מצריים באש על צה"ל מאז הפסקת-האש על התעלה?

2. מה היו תוצאות התערבותם של משקיפי או"ם?

3. כמה מחיילי צה"ל נפגעו מהפגרות הפסקת-האש?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 – 119 פעמים.

לשאלה 2 – כתוצאה מהתערבות משקיפי או"ם נקבעו זמני הפסקות-האש ברוב התקריות.

לשאלה 3 – 101 הרוגים (בכללם 47 חיילי משחתת „אילת“) וכ-300 פצועים (בכללם פצועי „אילת“).

נתונים אלה מתייחסים לתאריך 29 באוקטובר 1968.

2. הוראות המכוונות למנוע תאונות דרכים עקב עייפות הנוהגים ברבב

חברי הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הבטחון ביום י"ב בתמוז תשכ"ח (8 ביולי 1968):

לפני ימים ספורים נהרגו בתאונות דרכים חמישה קצינים ששבו משירות מילואים בדרכם למשפחותיהם. בין יתר ההשערות לסיבת התאונה הועלתה השערה כי גרדמו תוך כדי נסיעה.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נסיעתם של הקצינים היתה סיום שירות או נסיעה לחופשה?

2. האם ניתנה לקצינים אפשרות לנוח מאז סיום שירותם עד לנסיעתם?

3. האם קיימות בצה"ל הוראות הקובעות שחיילים המשתחררים לחופשה או לכל מטרה אחרת ייאלצו לשהות ביחידה זמן סביר למנוחה לפני שחורגים?

מעסיקה את צה"ל במשך כל השנים מיום קומו, ועד היום אין פתרון מניח את הדעת, כלומר, איזה סידור מרכזי צבאי, שיאפשר לכל החיילים להגיע לאחר שעות העבודה מכל המקומות לכל המקומות, לכן, כאשר חבר-הכנסת אבנרי שואל מה עושה משרד הבטחון — אני יכול לומר: כרגע הוא אינו עושה יותר מאשר הסי-דורים הקיימים.

6. הכנת אמצעי התגוננות נגד מלחמת גזים

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הבטחון ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

ב„לקט לקצין הג"א" נאמר, כי יש להכין את מערך הג"א להתגוננות אקטיבית ופסיבית נגד גזים. אי-לכך רצוני לשאול:

1. מה הביא את הקצין שפרסם דברים אלה למסקנה שמלחמה כזאת יכולה להתחולל באזורנו?
2. היכול משרד להניח את דעת הבריות, שאנו ערוכים אקטיבית ופסיבית נגד מלחמת גזים?

שר-הבטחון מ. דיין:

הימצאותו של נשק כימי בידי צבאות ערב ושימושה של מצרים בגזים במלחמתה בתימן.

7. מופעים אמנותיים ביחידות החונות

לד תעלת סואץ

חבר-הכנסת ג. כהן שאל את שר הבטחון ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

בראיון ששודר ב„קול ישראל" ב-14 ביולי 1968 התלונן הקצין של אחת היחידות החונות בתעלת סואץ על ירידה תלולה מאוד במופעים אמנותיים ביחידות החונות באזור זה.

אודה לך אם תשיבני:

1. האם עובדה זו נכונה?
2. אם כן — מה הן סיבותיה?
3. האם תינתן יתר תשומת-לב בהענקת שירותי אמנות ותרבות ליחידות צה"ל החונות בקווי החזית הרחוקים ממרכזי הישוב?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1, 2 — התשובה שלילית.
לשאלה 3 — זו המדיניות הקיימת, והיא מתגשמת במידה שהמצב הבטחוני מאפשר זאת.

8. מניעת תקלות בהעברת דברי דואר לחיילים

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הבטחון ביום כ"א בתמוז תשכ"ח (17 ביולי 1968):

במעריב מיום 7 ביולי 1968 מתלונן אזרח, כי חבי-לות הנשלחות על-ידי למען המשרתים בצה"ל אינן מגיעות ליעדן, או מגיעות באיחור רב.
אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם ידועים למשרד הבטחון מקרים של תלו-נות נוספות על אותו מכתב למערכת בדבר אבדן חבילות הנשלחות על ידי הורים לבניהם המשרתים בצה"ל?
2. האם התקלה בהעברת החבילות היא באחריות משרד הדואר או באחריות שלטונות הצבא?

בזר עורכי-הדין על חלוקת עבודה מטעם חברות ממשל-תיות, חברות הקשורות בממשלה ומפעלי התעשייה הצבאית, בין חברים במספר מועט מחברי לשכת עורכי-הדין — אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה מספר משרדי עורכי-הדין הפרטיים המוע-סקים על-ידי משרדו במתן שירות משפטי לחברות ומפעלים שלמשרד יש עליהם פיקוח או השפעה קובעת?

2. מהם קניי-המידה שלפיהם נעשית חלוקת עבו-דה זו בין עורכי-הדין השונים?

3. מיהו הקובע את חלוקת העבודה בין עורכי-הדין השונים?

4. האם ניתן לחלק את העבודות המשפטיות הנעשות בשביל חברות, כמפורט בסעיף 1, בין חברי לשכת עורכי-הדין במספר רב יותר?

5. אם לא — מדוע?

6. אם כן — מדוע לא נעשה הדבר?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — שני משרדי עורכי-דין.

לשאלות 2-6 — בהיכנסו לתפקידי מצאתי את המצב הקיים. לא הכנסתי בו שינויים ואף אין בדעתי לעשות כן בעתיד הקרוב.

5. הסדר להסעת חיילות

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ' בתמוז תשכ"ח (16 ביולי 1968):

חיילות המשרתות בנצרת סודרו ללינה מטעם הצבא בחיפה. הן נוהגות לנסוע מדי יום הלון וחזור. הן מקבלות 20 נסיעות חינם לחדש באוטובוסים (כלומר, לעשרה ימים). מצד שני, יש להן הוראה מטעם קצינת ח"ן ראשית, שלא לנסוע ב„טרמפים“.

שאלתי היא:

מדוע אינן מקבלות תלושים מספיקים לנסיעות למשך כל החדש?

שר-הבטחון מ. דיין:

החיילות המשרתות בנצרת ומולות בחיפה מוסעות ברכב צבאי. בנוסף לכך הן זכאיות לתשלום בעד 10 נסיעות במקרים שלא היה באפשרותן להגיע להסעה המרוכזת.

כשאין הסעה מסודרת מחזיר צה"ל לחיילות את מלוא הוצאות הנסיעה.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד השר, לאור ההוראה של קצינת ח"ן ראשית, שאני מזכיר אותה בשאלתה, שאסור לחיילות להשתמש בטרמפים — מה עושה משרד הבטחון כדי למנוע את הצורך בכך?

שר-הבטחון מ. דיין:

השאלה בדבר אמצעי תחבורה סדירים וקבועים במקום טרמפים, לכל החיילים, בכל המקרים שהם צריכים לנסוע לאחר שעות העבודה, לכל המקומות —

חוברת ב', ישיבה שכ"ט

— שאילתות ותשובות (טיאר, דיין, י. תמיד, ארבל-אלמוזלג, מיקוניס, פלד, ורדיגר) —

לתלמידי ישיבות, בית-כנסת, ישיבה, חדרי אוכל, מר-
פאה, גי'ילדים ובית-ספר יסודי.

אי לזאת הנני לשאל את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל, כי משרד הבטחון
עומד להקים "קריית מתנחלים" בחברון?

2. אם כן —

א. מי החליט על הקמת "קריית המתנחלים"?

ב. כמה אנשים מיועדת הקריה לקלוט?

3. אם הידיעה אינה נכונה — האם הוא מוכן
לבדוק על מה הסתמכו נציגי המתנחלים בהודעתם לשר
הדתות על הקמת הקריה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — משרד הבטחון החל בונה, בתחומי
מתנה הממשל הצבאי בחברון, שיכונים שיושכרו לאנשי
ישיבת חברון (הנקראים בפי עצמם המתנחלים).

לשאלה 2 — א. על-פי החלטת הממשלה; ב. כ-100
איש.

לשאלה 3 — ראה תשובתי לשאלה 1.

12. עוצר בשטחים המוחזקים

**חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הבטחון ביום כ"ט
בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):**

בקשר להודעה על ביטול העוצר בישובי שומרון
ויהודה הריני מתכבד לשאול:

1. מה היו הנימוקים לביטול העוצר?

2. באילו אזורים בשטחים המוחזקים נשאר העוצר
בתקפו ומה הן שעות העוצר באזורים אלה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — מצב הבטחון.

לשאלה 2 — באזורי קו הפסקת-האש.

13. אמצעים למניעת תאונות דרכים ברכב צבאי

**חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הבטחון ביום כ"ט
בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):**

לאחרונה רבו התאונות שחיילים-נהגים נפגעו בהן.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. כמה חיילים היו מעורבים בששת החודשים
האחרונים בתאונות דרכים?

2. כמה מהם נפגעו (פצועים והרוגים)?

3. מה נעשה כדי למנוע עליית מספר תאונות
הדרכים בצבא?

4. האם הונהגה שיטת הניקוד גם בצה"ל?

5. אם לא — מדוע?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — בעשרת החודשים האחרונים קרו 654
תאונות.

לשאלה 2 — 30 הרוגים ו-734 פצועים.

לשאלה 3 — ראה תשובתי שנתתי היום לשאילתה
של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלג בעניין זה.

לשאלה 4 — לא.

3. אילו אמצעים נוקט משרד הבטחון כדי להבטיח
כי חבילות הנשלחות לחיילים תגענה למעניהן?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — לא.

לשאלה 2 — ראה תשובתי ל-1.

לשאלה 3 — צה"ל מקיים ביקורת מתמדת בדואר
ישראל וביחידות הצבא, במגמה למנוע השהיית דברי
דואר.

9. שידור ידיעה ממצרים על ועידה לתיאום פעולות ארגוני הטרור נגד ישראל

**חבר-הכנסת י. תמיד שאל את שר הבטחון ביום כ"ז
בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):**

ועידה לתיאום פעולות ארגוני הטרור נגד ישראל
נתכנסה השבוע בקהיר.

"קול פלשתינ", המשדרד מקהיר, מסר אתמול על
הקמת "מפקדה צבאית", שמתפקידה לתאם את פעולות
ארגוני החבלה נגד ישראל.

בקשר לנ"ל אבקש לדעת:

1. האם הידיעות בקשר ל"מטה הארצי" לארגוני
הטרור המכוונים לפעולות נגד ישראל הן נכונות?

2. אם כן — אילו ארגוני טרור נתכנסו בקהיר?

3. האם ממשלות ערביות מממנות ארגונים אלו?

4. כיצד עולות הפעולות הללו בקנה אחד עם
הסכם הפסקת-האש מיוני 1967?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1, 2, 3, 4 — הידיעות אינן נכונות.

10. אמצעים להגברת הבטיחות לגוסעים ברכב צבאי

**חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלג שאלה את שר
הבטחון ביום כ"ז בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):**

נוכה תאונות הדרכים שבהן קיפחו את חייהם
חיילי צה"ל רצוני לשאול את כבודו:

1. מה מספר חיילי צה"ל שנספו כתוצאה מת-
אונות דרכים מ-1 בינואר 1968?

2. אילו אמצעים נוקט משרד הבטחון להגברת
הבטיחות של החיילים הנוסעים ברכב צבאי?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — 30.

לשאלה 2 — פיקוח, הדרכה, השתלמויות, הסברה,
הגברת אמצעי בטיחות בכלי-רכב צבאיים ושפיטת
העבריינים בפני בתי-דין צבאיים מיוחדים לעבירות
תנועה.

11. הקמת שיכונים לאנשי ישיבת חברון

**חברת-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבטחון ביום
כ"ז בתמוז תשכ"ח (23 ביולי 1968):**

בעתון "מעריב" מיום 17 ביולי 1968 התפרסמה
ידיעה ובה נאמר, כי מתנחלי חברון מסרו לשר הדתות
אשר ביקר במקום, שמשדר הבטחון עומד להקים בחב-
רון "קריית מתנחלים". הקריה תכלול בשלב ראשון:
דירות למשפחות שכבר נמצאות במקום, חדרי מגורים

16. בירור טענותיו של העציר הנרי חבש

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ג' באב תשכ"ח (28 ביולי 1968):

הנרי חבש, תושב ירושלים המזרחית, שהיה בין נאשמי משפט לוד, סיפר בבית-המשפט הצבאי בהרכב שלוש שופטים בלוד בחודש מאי שנה זו כי בהיותו במעצר בכלא צריפין לפני הבאתו למשפט הוכה ועונה. הנרי חבש סיפר כי נתלה בידיו, נכבל בידיו ורגליו, הוכה באכזריות ובעטו בו.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. היודע השר על המקרה הנ"ל?
2. האם התקיימה חקירה לבירור טענת העניינים בכלא הצבאי בצריפין?
3. אם כן - מה תוצאותיה?
4. אילו צעדים נקט השר או עומד לנקוט למניעת הישנותם של מקרים כגון אלה?
5. אילו צעדים עומד השר לנקוט נגד האחראים לפגיעות בהנרי חבש?
6. הנערכה חקירה ביחס לשיטות המעצר האכזריות הנהוגות בכלא הצבאי בצריפין?
7. אם כן - מה תוצאותיה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 - כן.

לשאלה 2 - בית המשפט קבע: „אין בדעתנו ליחס אומון כלשהו לגירסת הנאשם בדבר עינויים ואיומים“. לשאלות 3, 4, 5, 6, 7 - לאור הנאמר לעיל אינני רואה מקום לנקיטת צעדים נוספים כלשהם.

17. בירור טענותיו של העציר קמאל נמרי

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ג' באב תשכ"ח (28 ביולי 1968):

קמאל נמרי, תושב ירושלים המזרחית, שהעיד במשפט לוד לפני כחודשיים, גילה בעדותו כי בהיותו עצור בכלא צריפין הצבאי הוא עונה. קמאל נמרי סיפר בעדותו כי נתלה בידיו, נכבל בידיו ורגליו, הוכה, בעטו בו וזמן רב היתה ידו כמשוקעת.

כבודו מתבקש להשיבני:

1. היודע השר על המקרה הנ"ל?
2. האם התקיימה חקירה לבירור טענת העניינים בכלא הצבאי בצריפין?
3. אם כן - מה תוצאותיה?
4. אילו צעדים נקט השר או עומד לנקוט למניעת הישנות מקרים כאלה?
5. אילו צעדים עומד השר לנקוט נגד האחראים לפגיעות בעצור הנזכר?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 - כן.

לשאלות 2, 3 - בית המשפט קבע: „אין כל ספק שבפנינו מסכת של אכזריות ושקרים“.
לשאלות 4, 5 - לאור האמור לעיל אין מקום לנקיטת צעדים נוספים.

לשאלה 5 - צה"ל מקיים שיטה חמורה יותר משיטת הגניקוד, לפיה מתבטל רשיון נהיגה צבאי לתקופה של שישה חודשים אם החייל, בעל הרשיון, חייב שלוש פעמים תוך שנה אחת בעבירות תנועה. אם נכשל החייל בעבירה תוך שישה חודשים מתום ביטול התוקף של הרשיון, יבוטל רשיונו לתקופה נוספת של שנה.

14. הסדר להסעת חיילים

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הבטחון ביום כ"ט בתמוז תשכ"ח (25 ביולי 1968):

בימים אלה נערך בארץ מיבצע הסעה נסיוני לחיילים.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם בדעת מארגני מיבצע זה להפכו אחר כך לדבר קבוע?
2. אם כן - האם לדעת כבודו יפתור הדבר את בעיית החיילים הטורמפיסטים?
3. האם לא היה כדאי יותר מבחינה כספית לבוא לידי הסכם עם חברות התחבורה הקיימות, שהן תסענה חיילים לפי תשלום כולל ומקובץ?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1, 2 - המיבצעים הם נסיוניים ורק עם סיומם יוחלט על פתרון אפשרי לבעיה.

לשאלה 3 - זו אחת האפשרויות הנבדקות על-די צה"ל.

15. בירור טענותיו של העציר זייד שוואר

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום ג' באב תשכ"ח (28 ביולי 1968):

זייד שוואר, תושב ירושלים המזרחית, שהיה בין נאשמי משפט לוד, סיפר בבית-המשפט הצבאי בהרכב שלוש שופטים בלוד בחודש מאי שנה זו כי בהיותו במעצר בכלא צריפין לפני הבאתו למשפט הוכה ועונה. זייד שוואר סיפר כי נתלה בידו, נכבל בידיו ורגליו, הוכה באכזריות ובעטו בו.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. היודע השר על המקרה הנ"ל?
2. האם התקיימה חקירה לבירור טענת העניינים?
3. אם כן - מה תוצאותיה?
4. אילו צעדים עומד השר לנקוט נגד האחראים לפגיעות בזייד שוואר?

שר-הבטחון מ. דיין:

זייד שוואר הורשע בבית-משפט צבאי בעבירות של חברות בהתאגדות בלתי-חוקית, בחברות בקבוצה שהחזיקה נשק ואיומן בלתי-חוקי בגשק.

בית-המשפט, שבפניו נידון, שמע עדויות מפורטות בקשר לטענותיו של הנאשם, כאילו הוכה ועונה בכלא, ולהלן קטע מפקד דינו: „התרשמותנו מעדות הנאשם היא שזו היא מסכת שקרים שאין הנאשם מאמין לה“.

התשובה לשאלות 1, 2 - כן.

התשובה לשאלה 3 - כאמור לעיל.

התשובה לשאלה 4 - לאור העובדה שהטענות נבדקו על-ידי ערכאה שיפוטית ונמצאו כוזבות, אינני רואה כל מקום לנקיטת צעדים נוספים כלשהם.

כדי שהחיילים יוכלו ליהנות בימי הקיץ החמים לפחות ממשקאות קרים?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — לא.

לשאלה 2 — התנאים האובייקטיביים לא איפשרו, עד כה, למצוא הסדר של קבע לבעיה. היחידות משתדלות לספק משקאות קרים לחיילים, בהתאם לאפשרויות הספציפיות של כל יחידה ויחידה.

21. חקירה בתלונה על שימוש באמצעים אלימים כלפי העציר עוסמאן אל-בחש

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ו' באב תשכ"ח (31 ביולי 1968):

בתשובה לשאלתה שלי הודיע שר הבטחון בכנסת ביום 26 ביוני 1968, כי הוחלט לערוך חקירה בקשר למעצרו של מואיד עוסמאן אל-בחש, משכם. ביום 24 ביולי 1968, בתשובה לשאלתה אחרת שלי, מיום 9 ביולי 1968, הודיע שר הבטחון כי החקירה תסתיים בקרוב.

כבוד השר מתבקש להשיבני?

1. האם נסתיימה כבר החקירה?

2. אם נסתיימה — מה העלתה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — כן.

לשאלה 2 — מואיד עוסמאן אל-בחש נמצא במעצר כיוון שקיימות ראיות לכאורה לכך, כי ביום 9 בדצמבר 1967, בשכם, ניסה, יחד עם אחר, לרצוח בדקירות סכין חשוד בעניי גורמי "פתח" כמסייע לכוחותינו. החשוד השני נמלט לגדה המזרחית. אחד העדים נגד מואיד עוסמאן אל-בחש נרצח כעבור חודשיים על-ידי שליחי "פתח" אחרים.

מתוך שיקולים שונים הוחלט לעצרו, מטעמי בטחון, במעצר מינהלי, לפי סעיף 67 לצו בדבר הוראות בטחון.

קיימה חקירה יסודית בתלונתו של עורך-דין של-הוב. מן העדויות שנגבו בחקירה נובע, כי תיאוריו של מואיד עוסמאן אל-בחש מלאי כובים. כדוגמה נתגלה בחקירה, בין היתר, כי הכוויות שבדיו, אשר לטענתו נעשו בו על-ידי החוקרים, נעשו למעשה על-ידי חבריו למעצר שהודו בכך בחקירתם.

העצור זכה לטיפול רפואי מלא ויסודי: הוא נבדק על-ידי ד"ר נאמן, רופא בית-הסוהר, ד"ר טקטק, כירורג ראשי בבית-החולים הממשלתי בשכם (שהורה אף לעשות צילום רנטגן), על-ידי ד"ר כהן-חדד ולבסוף על-ידי ד"ר ספירא, מן המכון הפיסיותרפי של בית-החולים אסף הרופא. בבדיקות הרפואיות לא נתגלו שום ממצאים פתולוגיים, והערכת הרופאים היא, כי הטענה של אל-בחש בדבר חוסר יכולתו להשתמש בידו נובעת מאחת משתי הסיבות הבאות: סימולציה (הע"מדת פנים) או מה שהרופאים מכנים "שיתוק היסטרי". אם לא דייקתי במונחים הרפואיים, אתכם הסליחה.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

18. מעולות הסברה בשטחים המוחזקים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ה' באב תשכ"ח (30 ביולי 1968):

יואיל נא השר להשיבני:

1. האם צה"ל (או מורשיו) עורכים מדי פעם בפעם חקר וסקר דעת התושבים (בשטחים הנתונים לפיקודו) על הבעיות האקטואליות המתעוררות לגבי יחסי ישראל-ערב?

2. איזו הסברה ישראלית מתנהלת על-ידי צה"ל בשטחים הנ"ל, וזאת בנוסף למפגשי השר ועוזריו עם ראשי הערים הערביים ונציגי הציבור השונים?

3. האם הכין צה"ל תכניות טלוויזיה מיוחדות לשידור לאזורי יהודה, שומרון וסיני?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — אנו עוקבים אחרי הלכידות בקרב התושבים.

לשאלה 2 — א. במגעים יום-יומיים של עובדי הממשלה עם האוכלוסייה האזרחית ונציגיה מוסברת מדיניותנו; ב. הוצאו מספר ביולטינים בערבית מטעם מפקדת האזורים.

לשאלה 3 — לא.

19. נסיגות חדירה של מטוסים מצריים לתחום האוויר של ישראל

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ה' באב תשכ"ח (30 ביולי 1968):

פיקוד צה"ל הודיע אתמול, ששלושה מטוסי "מיג" מצריים ניסו לחדור לפני-הצהריים לתחום האוויר של ישראל מעברה המזרחי של תעלת סואץ. מטוסי חיל האוויר הישראלי הניסו את המטוסים המצריים.

בקשר לדיעה זו אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם מקרה החדירה הנ"ל הוא היחיד, מאז מלחמת ששת הימים?

2. אם לא — כמה פעמים ניסו מטוסים מצריים לחדור לישראל?

3. מהי מטרותן של טיסות מהסוג הנ"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — לא.

לשאלה 2 — מספר פעמים.

לשאלה 3 — תצפית וצילום עמדותינו.

20. הסדר לספק משקאות קרים בשבת לחיילים

חבר-הכנסת ג. האונגר שאל את שר הבטחון ביום ו' באב תשכ"ח (31 ביולי 1968):

לאור מכתב אל מערכת עתון, "מעריב", אשר התפרסם ב-22 ביולי 1968 תחת הכותרת "החייל במחנה" — רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכון הדבר שדווקא בשבתות מקפידים על טיב המאכלים בצה"ל פחות משעושים זאת בשאר ימי השבוע?

2. האם אי-אפשר למצוא סידור מתאים, בלי לפגוע בשמירת השבת, לספק שירות בשק"ם ביום שבת,

בקשר לכך רצוני לדעת:

1. האם ניתנו הוראות המגבילות קצינים בכירים בצה"ל בהשתתפות במאבקים אחר חבלנים או בפעולות אחרות ללכידת חבלנים ומרדף אחריהם?
2. אם קיימות הוראות - מהן?

שר-הבטחון מ. דיין:

התשובה לשאלות 1 ו-2 - שלילית.

24. המצב הכלכלי ברצועת עזה

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הבטחון ביום ז' באב תשכ"ח (1 באוגוסט 1968):

בקשר לביקור שר הבטחון ברצועת עזה ב-25 ביולי, הריני מתכבד לשאול:

1. האם הוחמר לאחרונה המצב הכלכלי ברצועת עזה, ואם כן - מהם הגורמים לכך?
2. מה מספר מחוסרי העבודה ברצועת עזה?
3. מה שיעור שכר העבודה היומי הנהוג ברצועת עזה?
4. מהם האמצעים שהממשל עומד לנקוט לשיפור המצב הכלכלי, לריבוי התעסוקה ולעליית רמת החיים ברצועת עזה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 - לא. המצב אף שופר במידת-מה. לשאלה 2 - באמצע ספטמבר שנה זו היו רשומים 7,763 דורשי עבודה, מזה כ-2,000 בגפת אל-ערש. בעבודות יומות שונות היו מועסקים 6,422 ליום. לשאלה 3 - בין 2.60 ל"י לבין 4.60 ל"י. לשאלה 4 - הנושא רשום עתה לדיון בממשלה.

25. פנייה לאתר את מר האשם פתחאללה גאודת

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום י"ב באב תשכ"ח (6 באוגוסט 1968):

תושב ירושלים, האשם פתחאללה גאודת, נעלמו עקבותיו מאז ה-13 באוגוסט 1967. לפי אינפורמציה שקיבלה משפחתו היה עצור ביריחו בסוף ספטמבר וראשית אוקטובר 1967. כל פניות בני המשפחה לשל-טונות צה"ל לאתר את האיש לא העלו דבר, בטענה שלא ידוע להם על מעצר איש כזה.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידוע לשלטונות צה"ל על מעצרו של האשם פתחאללה גאודת?
2. אם כן - מדוע נעצר והיכן הוא עצור?
3. האם נבדקה פניית בני משפחת האיש?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1-2 - לא.

לשאלה 3 - כן. הבדיקה העלתה, כי לשום גורם לא ידוע דבר אודות האיש.

26. מספר המגורשים מן השטחים המחוזקים לירדן

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ב באב תשכ"ח (6 באוגוסט 1968):

בימים האחרונים מתנהלת על-ידי ירדן ויתר המדינות הערביות תעמולה רחבה, כאילו הממשל הצבאי

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

כבוד השר, אם יש הוכחות נגד האיש, כפי שאמר כבוד השר, מדוע לא הועמד האיש למשפט? אני מבין מדברי התשובה שהיו נגדו הוכחות לכאורה.

שר-הבטחון מ. דיין:

אינני היועץ המשפטי. אני יכול לומר רק כי גם מעצר לפי הסעיף שבו נקבתי הוא אמצעי חוקי. מדוע העדיפו להחזיקו במעצר לפי סעיף זה ולא להעמיד אותו לדיון - דבר זה נקבע לפי שיקולו של היועץ המשפטי.

22. משכורתם של הקצינים בצה"ל

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ו' באב תשכ"ח (31 ביולי 1968):

1. מהי משכורתם החדושה של בעלי הדרגות הבאות בצה"ל, היינו: א. אלוף? ב. תת-אלוף? ג. אלוף-משנה? ד. סגן-אלוף? ה. רב-סדן? ו. סדן? ז. סגן? ח. סגן-משנה?
2. אם מקבלים בעלי הדרגות הנ"ל תוספת בתפ"קידים מיוחדים - מהן תוספות אלה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 - כמקובל לגבי עובדי המדינה: אלוף מקבל משכורת מקבילה לדרגה כ' בדירוג הממשלתי, וטוראי - משכורת מקבילה לדרגה א'. משרתי קבע, בנוסף לשכרם, זכאים גם להטבות כגון טיפול רפואי חינם, כלכלה חודשית בתשלום מוול, השתתפות מלאה בהחזקת טלפון לקצינים מדרגת אלוף-משנה והחזקה חלקית לסגני-אלופים, רכב צמוד תמורת השתתפות מוערית לקצינים מסגן-אלוף ומעלה וכן לקצינים ווטרים ביחידות שדה או בתפקידים מקבילים בחילות אוויר וים, סיוע בדיוור צבאי, השתתפות במחצית משכר הלימוד של ילדי המשרתים בבתי-ספר תיכוניים ועוד.

לשאלה 2 - חיילים בשירות קבע המוצבים ביחידות קדמיות או בתפקידים מיוחדים - בחיל הים, האוויר, צניחה וכו' - מקבלים תוספת שכר נוספת, הנעה בין 130 ל-290 ל"י נטו לחודש.

היו"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):

האם כבוד השר סבור שהמשכורות האלה תואמות את האחריות ועומס העבודה המוטלים היום על הקצינים?

שר-הבטחון מ. דיין:

אני סבור שמשכורות אלה נמוכות באופן יחסי ממשכורות מקבילות בשוק האזרחי. אבל אינני סבור שבגלל העדר תוספת למשכורות הזאת נפגמות האחריות ויכולת העבודה של הקצינים.

23. השתתפות קצינים בכירים בפעולות נגד חבלנים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ו' באב תשכ"ח (31 ביולי 1968):

לאחרונה אירעו מספר תקריות עם חבלנים, בהן השתתפו מפקדים בכירים של צה"ל.

ב. האם ניתנה אפשרות לערער על החלטת הפי-
צוק, ואם כן — בפני מי?

ג. האם הדוע לרוקיה מראש כי ניתן לערער על
ההחלטה?

ד. האם בני משפחתה של רוקיה סעיד בגדאדי,
בכללם האח הנ"ל, התגוררו בביתה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — כן.

לשאלה 2 — אחיה של המורה, שהתגורר באותו
בית, שימש ראש תא „קאומיון אל ערב“, אימן בנשק,
חיבר ושכפל כרוזים. מכונות ההדפסה והשכפול נמצאו
בקורות בביתו.

לשאלה 3 — כן.

לשאלה 4 — א. כשעה לפני הפיצוץ; ב-ג. אין
ערעור על ההחלטה הנ"ל; ד. האח — כן.

הי"ר ט. סנהדראי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

אני רוצה להעלות שאלה עקרונית. האם זה עונש
משפחתי קולקטיבי או עונש לנוגע בדבר? כלומר, האם
שלטונות הבטחון מנסים לברר אם הנפגע בפיצוץ ידע
משהו על מעשיו של החשוד או שאין הדבר רלבנטי?

שר-הבטחון מ. דיין:

אם הנפגעים האחרים, פרט לנאשם עצמו, מוכי-
חים ביזמתם הם, שלא ידעו דבר, אנחנו משתדלים
שהם לא ייפגעו בדבר. ייתכן שבאותה דירה מופצצת
יגורו מספר אנשים ונאמר שאחד מהם לא ידע, ואילו
שלושה או חמישה, נוסף לאחד שביצע את פעולת
הטירור, ידעו על כך. האחד שלא ידע יימצא סובל
גם אם הוא באמת לא ידע. ובכן, את זה אנו משתדלים
למנוע. זה במקרים פשוטים. אך על פי רוב מתייחסת
השאלה לבן ולהורים, לבן ולמשפחה. היו מקרים שהמש-
פחה טענה שהיא לא ידעה דבר, וכאשר הוכיחה זאת —
לדוגמה, שהבן כבר חודשים רבים לא גר בבית — לא
נהרס הבית. אין שלטונות הבטחון מקבלים על עצמם
להוכיח ביזמתם הם שהמשפחה ידעה על הדבר. חובת
ההוכחה חלה על המשפחה, שלא ידעה. כל זמן
שהמשפחה אינה מוכיחה, שהיא לא ידעה, ואם באותו
בית גר הטירוריסט, או כגון במקרה הדיון, מכונת
השכפול שבה הודפסו הכרוזים נמצאה ברצפת הבית —
מופצץ הבית.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

איך אפשר להוכיח תוך שעה?

הי"ר ט. סנהדראי:

שואלים רק שאלה נוספת אחת.

29. תלונה בעניין השתתפות נציגי מגן דוד אדום

בעת חילופי שבויים ואזרחים בין ישראל

ומדינות ערב

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר
הבטחון ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):
במועצה הארצית של מגן דוד אדום התלונן ד"ר
נוסבובים על כך שבעת חילופי שבויים וחילופי אזרחים

ברצועת עזה מגרש תושבים ממחנה ג'בליה ומאיץ בהם
לצאת לירדן.

בקשר לכך יואיל נא השר להשיבני:

1. האם הידיעות נכונות?

2. מה מקורן?

3. מהו מספר המגורשים על-ידי הממשלה לירדן

מאזורי רצועת עזה, יהודה ושומרון?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1, 2 — הידיעות אינן נכונות.

לשאלה 3 — מרצועת עזה — אפס; מיהודה

ומשומרון — 13.

27. דיור למתנחלים בחברון

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר הבטחון ביום י"ב
באב תשכ"ח (6 באוגוסט 1968):

בעתונות התפרסמו לאחרונה ידיעות, שלפיהן קוב-
לים מתנחלי חברון על מצוקת דיור. מתנחלים אלה
טוענים, ששלטונות הבטחון לא קיימו הבטחה להקים
מבנים טרומיים.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. האם הובטח למתנחלים הקמת מבנים טרומיים?

ב. אם כן — האם הסתיים התכנון?

ג. מה הסיבה לעיכובים החלים בבניית המבנים?

ד. מה יש בדעת משרדו לעשות להקלת מצוקת
הדיור של מתנחלי חברון?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — כן.

לשאלה 2 — כן.

לשאלה 3 — אין עיכובים.

לשאלה 4 — אין מצוקת דיור. הממשל הצבאי
העמיד לרשותם של „המתנחלים“ דיור זמני ובו הם
יימצאו עד שיוקמו מבני הקבע.

28. מיצוץ ביתה של המורה רוקיה סעיד בגדאדי

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום י"ג
באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

רוקיה סעיד בגדאדי היא מורה צעירה משכם.
במשך שנים חסכה לעצמה כספים וכתה לעצמה בית
על הר שכם.

לטענתה, פוצץ לפני זמן-מה הבית בהיעדרה. הסיבה
לכך היתה, שנמצאה שם מכונת-כתיבה של אחיה, אשר
נאשם בהשתייכות ל„קאומיון אל-ערב“.

בקשר לכך הנני מבקש לדעת:

1. האם נכון הוא כי פוצץ הבית הנ"ל?

2. מה הסיבה לפיצוץ?

3. האם ניתנה לנ"ל הדעה מוקדמת לפני הפיצוץ?

4. אם ניתנה הדעה כנ"ל —

א. מתי ניתנה?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-2. ראש העיר רמאללה הציע לפתח את בית-המדרש למורים — לקולג' אוניברסיטאי. הצעתו לא כללה את הפרטים הנשאלים.

33. תוצאות התקפת חיל האוויר של צה"ל על**בסיסי „אל-פתח” בירדן**

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

ידיעות שונות מוסרות זה כמה ימים פרטים על תוצאות התקפת חיל האוויר על בסיסי „אל-פתח” בסיבות סלט בירדן.

בקשר לכך אודה לשר באם ישיבני:

1. האם נכונה הידיעה שסגן מנהיג „אל-פתח” נהרג בפעולה?

2. כמה מחברי הארגון נהרגו וכמה נפצעו?

3. אילו מיתקנים נהרסו בהפצצה הנ"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. בפעולה נהרג פאזי מחמוד חמדאן, המכונה ראיד ח'אלד, ששימש קצין מבצעים של „אל-פתח” בירדן ומפקד גזירת בקעת הירדן.

2. 40 נהרגו ו-60 נפצעו.

3. מבנים, אהלים ומספר מכוניות מסוגים שונים.

34. פרסום ידיעה בעתון ללא**ביקורת הצנזורה הבטחונית**

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

ב„מעריב” מיום 24 ביולי 1968 פורסם כי קברניט המטוס החטוף, עודד אברבנאל, בהיותו טייס בחיל האוויר הישראלי קיבל ציון לשבח.

כידוע מבקרים בישראל את הצנזורה על שהיא מרבה לפסול ידיעות בעתונות, שחלקן לפחות, לדעת המבקרים, אינן קשורות ישירות לבטחון המדינה או אורח מאורחיה, ואילו במקרה שבו לבטחונו של אותו טייס ממש התבקשה פעולת הצנזורה, מאחר שעורך אותו עמוד בעתון לא הפעיל את מיטב כוח שיפוטו, דווקא במקרה כזה פורסמה הידיעה ללא צנזורה.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. בהתאם לאיזה קריטריונים החליט האחראי לכך מטעם הצנזורה לאשר פרסום הקטע ב„מעריב” מיום 24 ביולי 1968, המוסר כי הטייס עודד אברבנאל הוא בעל ציון לשבח של חיל האוויר?

2. האם היתה כאן התרשלות במילוי תפקיד?

3. מי אחראי לכך?

4. מה המסקנות שהוסקו בעניין זה?

5. באילו אמצעים ינקטו המוסדות המוסמכים למניעת הישנות תופעה כזו?

שר-הבטחון מ. דיין:

הידיעה שפורסמה ב„מעריב” ביום 23 ביולי 1968 (ולא ביום 24 ביולי 1968) לא הוגשה לביקורת מוקדמת של הצנזורה.

בין ישראל ומדינות ערב השתתף רק נציג הצלב האדום ולא נציגי מגן דוד אדום. הוא טען כי נציגי צה"ל התנגדו לכך למרות שהארגון האזרחי עסוק בטיפול בנושא זה בישראל.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם האינפורמציה נכונה?

2. אם כן — מה היו הסיבות שנמנע מנציגי מגן דוד אדום להשתתף בעת חילופי שבויים ואזרחים?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-2. האינפורמציה אינה נכונה.

30. הנשק שקיבלה ירדן מארצות-הברית

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הבטחון ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

הריני מתכבד לשאול:

מהם סוגי הנשק וכמותם אשר קיבלה ממשלת ירדן מארצות-הברית מאז מלחמת ששת הימים?

שר-הבטחון מ. דיין:

55 טנקים מסוג פטון m-48, תחמושת ונשק קל.

31. פרטים על מעבר תושבי רצועת עזה לירדן

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הבטחון ביום י"ג באב תשכ"ח (7 באוגוסט 1968):

הריני מתכבד לשאול:

1. כמה מתושבי מחנה ג'בליה שברצועת עזה עברו את הירדן מאז מלחמת ששת הימים וכמה נשארו במקום?

2. האם נכונה הטענה ששלטונות ישראל הפעילו או מפעילים לחץ על תושבי מחנה ג'בליה שיהגרו לירדן?

3. האם מונעים שלטונות ירדן את המעבר של תושבי רצועת עזה המבקשים לעבור את הירדן?

4. האם גמשת כסדרה תנועת אנשים ומשאיות בגשרי הירדן?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. 3,100 מתוך 33,000.

2. לא.

3. בכלל — כן.

4. מהגדה — כן; מעזה, כאמור בסעיף הקודם, — לא.

32. תכנית להקמת קולג' אוניברסיטאי ברמאללה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

יואיל נא השר להשיבני:

1. האם הידיעות על תכנית לייסד קולג' אוניברסיטאי ברמאללה הן נכונות?

2. אם כן — מהם הפרטים הנוגעים להקמת המוסד, מבנהו, האמצעים הדרושים להקמתו ותכנית לימודיו?

חוברת ב', ישיבה שכ"ט

— שאילתות ותשובות (ש. תמיר, דין, טיאר) —

35. דיור נאות לנכה מלחמת ששת הימים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

בעקבות סירובם של דיירי בית מס' 14 ברחוב סעדיה גאון בירושלים לאפשר כבישת שביל בחזית ביתם, כדי לאפשר מגורים של נכה מלחמת ששת הימים בדירת הקרקע של אותו בית — אבקש את כבודו להשיבני:

1. מה הן העובדות לאשורן הקשורות ברכישת הדירה לנכה צה"ל ברחוב סעדיה גאון 14 בירושלים והתנגדות השכנים?

2. מהו הסידור החלוף שנמצא למקרה זה?

3. האם יש בסידור החלוף לנכה נוחות שווה לזו שהיתה יכולה להיות לו בדירה שברחוב סעדיה גאון בלב העיר?

4. האם היו בעבר מקרים נוספים של התנהגות דומה מצד דיירי הבית שבו שוכן נכה צה"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. דיירי הבית סירבו לאפשר התקנת שביל מיוחד דרך גינה, שיאפשר לנכה לגור זמנית בדירה עד שייבנה בשבילו מבנה מתאים בגבעת המבחר. משרד הבטחון היה מוכן להתחייב להחזיר המצב של הגינה לקדמותו לאחר שהנכה יעבור לדירתו הקבועה.

2. נרכשו 2 דירות סמוכות בבית-הכרם, בשביל הנכה ובשביל הוריו.

3. כן.

4. לא.

36. פעולות סיוע של מומחים רוסיים במצרים

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

בעקבות ידיעות על מומחים רוסיים במצרים — אבקש את כבודו להשיבני:

1. מהו המספר המשוער של אזרחים רוסיים הפועלים, לפי מיטב ידיעת משרד הבטחון, כמומחים במצרים?

2. מה הם שטחי הסיוע של מומחים אלה?

3. מהו משך השהות הממוצעת של כל אחד ממומחים אלה בענפים השונים של הסיוע?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. לפי הנתונים שבידינו — 2500.

2. הקמת סכר אסואן, חשמל, תחנות כוח, תע-שיית פלדה ופחם, סקרים גיאולוגיים, חיפושי נפט, מספנות, דיג ומכונים טכנולוגיים.

3. השהות תלויה במשך ביצוע הפרוייקטים השונים.

37. פעולות ארגוני חבלה ברצועת עזה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

בעקבות רצח ילדה יהודיה בעזה ורצח נער ערבי בפתח בית-קולנוע בחאן-יונס — אבקש את כבודו השר להשיבני:

1. האם קיימים באזור רצועת עזה ארגוני חבלנים עצמאיים, או סניפים של ארגוני החבלה שמעבר לגבול?

2. אם מעבר לגבול — האם מעבר לגבול הירדני או המצרי?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — סניפים של ארגונים שמעבר לגבול.

לשאלה 2 — משני הכיוונים.

38. תוצאות פעולת חיל-האוויר הישראלי

בא-סלט שבידור

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

אבקש את כבודו להשיבני:

1. מהו המספר המשוער הידוע למשרד הבטחון של ההרוגים בין חבלני „אל-פתח" כתוצאה מפעולת חיל האוויר בא-סלט?

2. כמה מאלה היו, לפי אותה אינפורמציה, קצינים?

3. מה שיעור הגזק המשוער לרכוש?

4. מה המספר המשוער של חבלנים ששהו בא-סלט לפני ההפצצה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — 40 אנשי „אל-פתח".

לשאלה 2 — לפחות שלושה.

לשאלה 3 — הושמדו מצבורי תחמושת, וסביר שגיו זוק גם נשקם של החבלנים שנפגעו.

לשאלה זו ראה גם תשובתי, שניתנה היום לשאלה 3 בשאילתה של חבר-הכנסת יוסף תמיר בעניין זה.

לשאלה 4 — כמה מאות.

39. גירוש שלושה ממתיישי חברון, שפתחו קיוסק

לד מערת המכפלה ללא רשיון

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

בעקבות הצו מטעם המושל הצבאי ליהודה ושומרון, שהורה על הגלייתם של שלושה ממתיישי חברון בשל פתיחת דוכן למכירת כריכים לד מערת המכפלה בלא לקבל לשם כך אישור מוקדם — אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם כל יתר הרוכלים בחברון בפרט, ביהודה, שומרון וחבל עזה בכלל, הם בעלי רשיונות כדין להתעסקותם?

2. אם לא — האם גורשו רוכלים אחרים פרט לשלושת מתנחלי חברון הג'ל ממקום מושבם, לאחר שלא מילאו הוראה אדמיניסטרטיבית מן הסוג של הקמת קיוסק?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלות 1-2 — אינני יודע ואינני מתעניין בכך.

42. שמועות על אימון אנשי חבלה מלשתינאיים על-ידי הווייטקונג

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

לאחרונה נפוצו שמועות על אימון אנשי חבלה מלשתינאיים על-ידי הווייטקונג.

אודה לשר אם ישיבני:

מה אמת בידיעות אלו?

שר-הבטחון מ. דיין.

אין כל הוכחות לכך.

43. כניסת חיילים לתערוכת צה"ל ללא תשלום

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום כ' באב תשכ"ח (14 באוגוסט 1968):

הובא לידיעתי, כי לתערוכת צה"ל אין כניסה חינם לחיילי שירות חובה, בעוד שהכניסה היא חינם לחיילי צבא קבע.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם נכונות העובדות?

2. אם כן — מה הסיבה להבחנה בין אנשי צבא קבע לבין המשרתים בשירות חובה?

3. מה הנחה את הגורמים האחראים לכך להחליט כי כניסתם של חיילי השירות הסדיר לתערוכת צה"ל תהא בתשלום?

שר-הבטחון מ. דיין:

אין זה נכון.

44. חיסול תאי מחתרת של חבלנים

חבר-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר הבטחון ביום כ"ה באלול תשכ"ח (18 בספטמבר 1968):

בעתון „הארץ" מכ"ו באב תשכ"ח (20 באוגוסט 1968) נתפרסמה ידיעה שבה נאמר: „אם כי בגדה שורר עתה מצב של רגיעה, נראה שמתארגנים תאי מחתרת חדשים של חבלנים שהם בעיקר תושבי הגדה".

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. הנכונה הידיעה הנ"ל?

2. הנעשתה חקירה כדי לדעת מקורות פרסום הידיעה?

3. מה הצעדים שנקטו ושיינקטו לאור הפרסום הנ"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. הידיעה שיקפה כללית הערכת המצב במועד השאלתה.

2-3. מאז פרסום הידיעה חוסלו מספר תאים חשובים.

40. נסיבות נחיתתם של שני מטוסים סוריים בישראל

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

בעקבות נחיתתם של שני מטוסים „מיג 17" הסוריים בישראל — אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה היו נסיבות נחיתתם של מטוסים אלה בשטח ישראלי?

2. האם היתה הנחיתה תוצאה של יירוט?

3. האם ערקו הטייסים הסוריים מארצם?

4. מה היה חימושם של מטוסים אלה?

5. האם נפל עד כה מטוס מסוג „מיג 17" בידי מדינה ממדינות המערב?

6. האם זינקו מטוסי חיל האוויר הישראלי אל שני ה„מיגים" שענה שאלה עברו את הגבול?

7. האם ביקשו הטייסים מקלט בישראל?

שר-הבטחון מ. דיין:

1-2. סיבת הנחיתה — טעות בטיסת אימון גיווט.

3. לא.

4. חימוש פנימי — תותחים.

5. אינני יודע.

6. כן.

7. לא.

41. פרטים על פעולות „אל-פתח"

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ט באב תשכ"ח (13 באוגוסט 1968):

בתגובה על הפצצת מחנה „אל-פתח" בא-סלט הושמע אמש בשידור „סאות אל-עסיפה" איום על ישראל. באיום נאמר, ש„אל-פתח" יבצע פעולות תגמול שיתבטאו „ברצח נשים וטף".

היות ועד עתה רצח „אל-פתח" נשים וטף ופגע באזורים ללא אבחנה — אבקש את השר להשיבני:

1. כמה אזרחים ישראלים ותושבי יהודה, שומ"ר וסיני נפגעו על ידי „אל-פתח" מאז מלחמת ששת הימים?

2. כמה מהם גברים, נשים וטף?

3. כמה נסיונות מיקוש, חבלה והפצצות נעשו באתרים אזרחיים מובהקים בפרק הזמן הנ"ל?

4. איזה נזק לרכוש אזרחי נגרם בפרק הזמן הנ"ל?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. 19 חללים ו-131 פצועים.

2. 113 גברים, 5 נשים ו-32 ילדים.

3. כ-300 מקרים.

4. הרישום בידי משרד האוצר.

ב. הצעות לסדר-היום

1. חידוש תוקפנות האוייב

ברורות: מה שקרה במוצאי שבת מעברה השני של התעלה, אינו משכנע דיו. מכת השכנוע חייבת להיות מכאיבה עד כדי להרתיע. והאובייקטים לכך רבים ורגי-שים ביותר. ויש לנו הכוח והאמצעים להכות, כדי להרתיע.

אינני בא להציע שרשרת של תגובות. איננו רוצים בשפך דם, גם לא חד-צדדי. אנו רוצים בשמירת הפסקת האש לאורך התעלה. אך למען מטרה זו, למען שמירת הפסקת האש, אני בא לתבוע הפעלת גורם ההרתעה בצורה משכנעת ויעילה.

חברי הכנסת, רגישות רבה קיימת בציבור לגבי החזית המצרית, לאור הימצאות רוסית מסוימת באזור. יש נוכחות רוסית באזור, אמנם במוגבל, אבל היא קיימת. נשקם בידי צבאות ערב. מדריכהם במצרים, בסוריה ובתימן. אוניות סובייטיות שטות בים התיכון בין אלג'יר ומצרים.

בחזית המדינית והבטחונית שלנו פועלים הסובייטים מאז יוני 1967, בשני קווים מקבילים: לחץ מדיני חזק ומכל במה, מחד גיסא, ואספקת נשק מאסיבית לאו"ר בינו והדרכה צבאית, מאידך גיסא. השניים נועדו ראשית כל להפחיד, להפחידנו, ולהביא בדרך זו לידי נסיגה מדינית וצבאית שלנו. הם בונים כנראה על נסיון דומה משנת 1956. הפעם נכשלו וייכשלו, אם אנו נעמוד ללא עצבנות וללא רתיעה.

חברי הכנסת, נדמה לי שקשה להניח פעולה צבאית סובייטית באזור, שמטרתה כיבוש טריטוריאלי. יש לפעולה כזאת, ראשית כל, חשבון הכדאיות מול המאמץ והקרבת הנדרש. כי ישראל איננה ולא תהיה צ'כוסלובקיה. וליוגוסלביה לא הלכו, לאחר שהנשיא טיטו הודיע בפירוש, כי צבאו יילחם בכל פולש. קיים גם הסיכון הסביבי, כי פעולה סובייטית צבאית ישירה באזור שלנו עוברת את גבול הקונפוזיציה הלוקאלית ונהפכת לבעיית עימות גלובלי.

כבר נשמעו קולות ונשמעים קולות רציניים גם בארצות-הברית והם נכונים, כי כיבוש סובייטי צבאי באזורנו איננו רק שינוי יסודי במצב במזרח התיכון, באזור המפרץ הפרסי וביבשת אפריקה כולה, אלא איום סובייטי ישיר לאירופה כולה, על-ידי איגופה מדרום.

נכון, צרות יוכלו לגרום לנו. כמויות הנשק שלהם לאיזור תלכנה ותגדלנה, וייתכן כי אלה יחציפו את אויבנו. כל זה אפשרי. ואין זו כמוכן תחזית ורודה. אך על כל זה נוכל להתגבר. העיקר - ללא עצבנות, בדאגה ובערנות אך באיתנות.

ועתה לקו השני החדש באיזור - זה הנסיון של מרי, של הפגנות ושביחות ביהודה ובשומרון, בביצוע ראשוני של ילדות בתי-ספר; נסיון המכוון לעורר גל רציני של הפגנות ושביחות. כשלון ארגוני הטרור ביהודה ובשומרון, אמצעי החסימה בפני מחבלים לאורך הירדן, הולידו דרך זו של מרי.

אדוני שר הבטחון, חברי הכנסת, אף דרך זו, המבוי-צעת על-ידי ילדות כביכול, יש להפסיק בעודה באיבה. ביחסינו עם האוכלוסיה ביהודה ובשומרון הפעלנו עד

הי"ר ט. סנהדראי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום - שתי הצעות לסדר-היום: חידוש תוקפנות האוייב וחידוש התוקפנות המצרית והירדנית, שהוכרו כדחופות על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לנדאו, להבאת ההצעה לסדר-היום: חידוש תוקפנות האוייב.

חיים לנדאו (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אין ארץ יש-ראל נקנית אלא בייסורים - אמרו חז"ל. התייסרנו על שחרור ויישוב של כל שעל אדמתה בכל הדורות. לא הספיקה זיעת אפיים להחיות שממותיה ולהפרות ישי-מונה. קרבן חיים נדרשנו לתת - ונתנו.

שומה עלינו לעשות הכל, ואף נעשה, למנוע קרבנות אדם ככל האפשר ולמעלה מזה. אך אם עודנו נתבעים לקרבן - ניתן אות. כי קרבן חיים הוא - למען חיינו; כי קרבן חיים הוא למען קיומו של עמנו. נותנים אותו טובי בנינו מאז קום המדינה. ועתה הם נותנים אותו על אדמת מולדת ששוחזרה ועל קווי בטחון שבהם - וקודם כל בהם - עתיד בטחון חיינו.

יחד עם כל בני עמנו נרכין ראש בפני הקרבן העילאי שנתנו בנינו-חיינו בימים אלה, בעומדם על משמר התעלה, בעמק הירדן, בגליל ובמורדות החרמון. גבורת לחימתם וטוהר קרבנם - אות וסמל לממשיכים בהגשמת גאולת ישראל בארצו.

אין בפינו ניחומים לבני המשפחות ששכלו את יקיריהם. אך רב השכר לקרבנם - בזכותם חי ויחיה עמנו וישכון לבטח בארץ ישראל המשוחררת.

נשלח ברכתנו לחיילים הפצועים, ונאחל להם, שיח-לימו במהרה מפציעיהם וישובו לאיתנם.

חברי הכנסת, במלחמה המתנהלת סביבנו, מאז תום מלחמת ששת הימים, יש ירידות ועלויות. אך חובה עלינו להכיר ולהבין, כי מלחמה היא. מלחמה זו לא נועדה לשנות את המצב בכוח צבאי, כי לכך אין לאויבנו כוח. היא נועדה לשרת את המערכה המדינית-החיצונית של אויבנו בא"ם ומחוצה לו, להוות לחץ על ישראל שתסיג מעמדותיה המדיניות, ואחר-כך גם מן הבטחונית; היא נועדה להרים את המוראל הירדני של צבאות ערב המובסים, ואף לחזק את מעמדם המעורער של השליטים בארצות ערב.

קו כפול חדש מסתמן לאחרונה במלחמה זו. בחזית המערבית החליטו המצרים ליום התקפות הפגזה מתוכ-ננות ממאות קני ארטילריה, ובחזית ארוכה בתעלה, כדי לבדוק את כושר העמידה והתגובה שלנו, אולי לקראת תכנית צליחה בעתיד; ולנסות דרכי חדירה לצרכי חבלה ולשפר את המוראל של הצבא המצרי. קו מלחמה זה נמצא בראשיתה, וניסיון כבר גרם לנו קציר דמים רציני.

המוטל עלינו בחזית זו הוא לעשות את כל הדרוש כדי לשים קץ לתוקפנות המצרית, לשכנע אותם כי לא כדאי להם להפגז את הקו שלנו לאורך התעלה, וכן לפתח אמצעי חסימה בפני חדירת חבלניהם.

אין נשכנע אותם לחדול מן התקפנות? אומר

עכשיו את דרך השכר — דאגה לשירותים, לתעסוקה, לדמת חיים. ולא רע הדבר. הם יודעים כי עמנו אפשר לחיות ולחיות טוב.

יש להפעיל באותה מידה, אדוני השר, את דרך העונש — באותה מידה בדיוק — נגד מחבלים ומתפרעים ומסיתים למיניהם, גם נגד המסייעים להם, ונגד אלה אשר בידם למנוע ואינם מונעים. ויש להפעיל עונש זה ללא דיחוי, לא להמתין, כדי שלא תפתח התופעה ככדור-שלג מתגלגל.

אדוני השר, אינני יודע למה אנו מחזיקים בתוכנו את המסיתים והמארגנים של שביתות והפגנות, והם בסך-הכל כמה עשרות היום. מה התועלת שישבו עמנו? מרחב גדול בשבילים סביבנו, ושם ירגישו בטוב יותר. למה נאפשר להם לשבת עמנו כאן?

חברי הכנסת, עתה כלפי פנים, למוכי האשליה בתוכנו — והם קיימים, לצערי — הסבורים כי אויבינו רוצים בשלום-אמת עמנו. בוודאי כולנו רוצים בשלום, כולנו באותה מידה, ללא יוצא מן הכלל. ואנו זכאים לשלום, ככל עם אחר בעולם. אבל אויבינו המצרים, הירדנים והסורים, רוצים במלחמה, ומכינים אותה. זאת המציאות. טראגי מאד, כי קרבות בנינו צריכים לשכנע את מוכי האשליה בתוכנו, כי פני אויבינו למלחמה ולא לשלום. אויבינו רוצים, בסילוקה של מדינת ישראל מן המזרח התיכון; עצם קיומנו — תוקפנות בעיניהם, אומר הפרופסור סייבין דו"ח שלו שהתפרסם. טוב, כי כל, גששי השלום, בכל מקום בו הם נמצאים, יקראו דו"ח זה יפה ובעיון. אויבינו רוצים להשיג זאת שלבים שלבים.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
הפרופסור הזה — למה הוא פרופסור?

חיים לנדאו (גח"ל):
הוא אינו פרופסור לפורנוגרפיה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
למה הוא פרופסור?

יוסף שופמן (גח"ל):
למדעי המדינה.

חיים לנדאו (גח"ל):

הוא פרופסור לנגיפים, הוא המציא את הנגיף החי נגד מחלת שיתוק ילדים. כנראה הוא מומחה גם לנגיפים חיים אחרים.

2. חידוש התוקפנות המצרית והירדנית

הי"ד ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להצעה לסדר-היום על הנושא: חידוש התוקפנות המצרית והירדנית.

שמואל תמיר (המרכז החופשי):

גברתי היושבת-ראש, בית נכבד. המלחמה שאסרו עלינו מצרים וסוריה, ירדן, עיראק ואלג'יריה, בחדש מאי 1967 — נמשכת. הם לא הפסיקו אותה אף לשעה אחת. הם רק ניצלו את צו הפסקת האש של מועצת חבטחון על מנת להתאושש התאוששות ראשונה מן

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
הוא פרופסור לשיתוק ילדים. אין לזה כל שייכות...

חיים לנדאו (גח"ל):
הוא פרופסור לנגיפים.

יוסף שופמן (גח"ל):
הוא פרופסור למדעי המדינה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
מומחה חדש...

חיים לנדאו (גח"ל):

חברי הכנסת, אויבינו רוצים להשיג את מטרתם שלבים שלבים. השלב הראשון שלהם הוא, הפתרון המדיני. למענו הם טורחים עכשיו, ואף על פתרון מדיני זה הוחלט, כידוע, בחארטום. מטרתו של פתרון מדיני זה היא, כדבריו של מר חסנין הייכל (ואני רוצה לצטטו): „לערבים דרושה מפה אסטרטגית נוחה יותר“. מטרת פתרון מדיני זה היא להביא יחסי נסיגה יש-ראלית, כדי לחזור לבסיסי תוקפנות נוחים יותר. המפה הנוכחית מחרידה אותם. המפה הנוכחית משכנעת אותם כי אין להם סיכוי לנצח אותנו במלחמה חדשה. היא מעלה אצלם סימן שאלה בעצם יכולתם לנהל ולפתח מלחמה כללית נגדנו ובכך היא מהווה גורם רציני למנוע מלחמה בעתיד.

אם כן — מטרתם הראשונה: מפה אסטרטגית נוחה יותר, נסיגה ישראלית מקוויה. והשלב הבא: מלחמה במצב טוב וגוה יותר, למען סילוקה של ישראל מן המזרח התיכון.

חברי הכנסת, עלינו להסיק את המסקנות מתכנית ברורה זו. מבחינה בטחונית — קיום העלינויות וגורם ההרתעה הצבאי. נשמור אותו ונעמיק אותו. ומבחינה מדינית, אחת היא הדרך: להוסיף ולהתבצר בקווי הפסקת האש. להתנחל בכל האזורים ובכל העמדות, עד לאותו קו שהגיע אליו צבאנו. התנחלות לא כעונש על סירובם לכרות עמנו שלום; התנחלות בשטחים המשוחזרים, כי שלנו הם. התנחלות והתבצרות המבוי-ססות על זכותנו לארץ ישראל, המשולבת בזכותנו לבטחון לאומי. זה התפקיד, זאת המסקנה, זהו הצו גברתי היושבת-ראש, אני מציע לבית לקיים דיון על התוקפנות של אויבינו.

התבוסה של מערכת ששת הימים, לצבור מאגרי נשק חדשים, לנסות לשקם את צבאותיהם, ולחדש את הקרבות בשיטה, בממדים, בדרך ובמועד שיתאימו להם. החללים ברצועה, בגבול הירדני, בגולן ובפנים הארץ אינם חללי תקריות שהפרו את שלוות ההסדר, אלא חללי המלחמה הנמשכת. ממש כמו החיילים שנפלו בשורור ירושלים, בתל-פאחר או באום-כתף. רק מי שנתון ראשו ורובו בעולם האשליה והמלכדות של מסדרונות האום וכיצא באלה — רק הוא מוצא עצמו מופתע ונדהם מחתגברות התוקפנות של האויב

ומהסתערויותיו המחודשות. עלינו להכיר במציאות כמות שהיא, מרה ככל שהיא.

הם ממשיכים במלחמה, בכל דרך שהם רק מסו-גלים לה ברגע זה. הם ירחיבו ויעמיקו אותה כשרק יהיו מוכנים לכך. ההתקפה האחרונה בסואץ מחייבת, גברתי היושבת-ראש, גם התייחסויות לכמה נושאים צבאיים, שאני מבקר לא להשמיע בפומבי. אולם אחת אשמיע: עצמתו של צה"ל מורכבת מכוח הכרעה ומכוח הרתעה. בקרב האחרון בסואץ, ובקרב שקדם לו, נשאה ההתמודדות אופי כזה, שבכזיבהם וכלו המצרים ליצור רושם בארצותיהם, וגם בעולם, כי כוח האש של הארץ-טילריה המצרית לפחות אינו נופל משלנו. הרני משוכנע שנהפוך הוא; כי בהתמודדות המתחוללת בחלק זה של העולם, יותר מבכל מקום אחר, אין אנו רשאים להניח שיישארו בידון ספקות. וקביעה זו ויצירת תהודה זו, חשובות בשבילנו יותר מכל המחמאות, המחמאות המדאיות, שקיבלנו לאחרונה על "כושר התאפקותנו".

גברתי היושבת-ראש, האימפריאליסם הסובייטי, בשם ה"קידמה" ו"אביב העמים", בצילו של הדגל האדום — לא רק מחרחר מדנים באיזור, לא רק מספק נשק, לא רק מדליק תבערות; הוא החל לאחרונה משי-תתף במישרין בלחיצה על ההדק. הוא לוחץ על ההדק בצורה מן הצורות כשהלחיצה מלווה גידופים, חרפות ואיומים. נראה לי שבדרך אחד מאוחדים רובנו — אם לא הרוב המכריע בקרבנו. אין אלה דברים מן השפה ולחוץ כשאנו אומרים פה כי האיומים שלהם, עם כל חומרתם, לא ירתיעו את העם הזה. ירושלים איננה פראג, והעם הזה יילחם על קיומו, על עצמאותו ועל חירותו נגד כל פולש, ותהא עצמתו כאשר תהא. הרני מאמין ומשוכנע שמוסקבה ידעת זאת, וגם ידידנו בעולם החופשי חייבים לדעת זאת. אך נוכח הפעילות הסובייטית הגוברת, היורדת לרמה של תיפעול ישיר, —

מוטב שנהגה באפשרות מה יהיה אם תתגשם איזו תכנית מן התכניות המתורוצות עתה בממשלת ישראל, וצה"ל ייסוג והסובייטים, במקדם או במאוחר, יהיו במצב שיאפשר להם להשתתף בהפגזה לא של קנטרה ותאופיק, אלא של אשדוד או אשקלון, פתח-תקה או ירושלים.

גברתי היושבת-ראש, בארבע חזיתות לוחם האויב בישראל: החזית המצרית; החזית הירדנית-סורית; חזית החבלה של הארגונים החבלניים והנסיין למרי עממי בשטחים המשוחררים. בשלוש החזיתות הראשונות שואב האויב לאחרונה עידוד גובר מן הוויתורים הישראליים בזירה המדינית, המתפרשים כחולשה וכעייפות גם יחד. ואילו המרי בשטחים המשוחררים אינו אלא תוצאה ישירה של המדיניות של ממשלת ישראל. זוהי ממש תוצרת עצמית.

ביוני 1967, לאחר ההלם של מערכת ששת הימים, היו ערביי ארץ ישראל נכונים לכל פתרון מדיני שהיינו מביאים, לכל קביעה מדינית שהיינו קובעים. באותו שלב, וגם היום — צירוף של משטר ליברלי בשטחים, ידיעה מוחלטת שאנו נשארים ושילובם של הערבים בכל מערכות חיינו — היו קובעים את דרכם לעשרות שנים.

(קריאה: שאלת אותם?)

שאלתי אותם ואני יודע שזוהי המציאות. אך ממשלת ישראל נקטה בדרך פסולה של עשייה שלילית

הרני שואל את הממשלה, ואני מבקש תשובה מן הממשלה ומן הגורמים הקובעים בממשלה: מהו ההבדל בין נצרת ורמאללה? מדוע נצרת, שלא היתה בתחומי החלוקה של שנת 1947, והיתה עיר מאוכלסת ערבים, וערבים בלבד, בשעה ששוחזרה על-ידי צה"ל, — מדוע עלה הוחל מיד משפט ישראל, ומדוע ברמאללה קיים החוק הירדני? מדוע הוברר מיד לתושבי נצרת, והדבר חדר למוחם וללבם, שאנחנו פה על מנת להישאר, ומדוע ברמאללה הם זכאים להשתעשע בתקוות שאנחנו כאן שליטים וכובשים זמניים? התוצאות של התנהגותם של אלה לעומת התנהגותם של אלה נובעות מן השוני בהתייחסות שלנו, מן השוני בגישה של ממשלת ישראל כלפי נצרת לעומת רמאללה.

ייסלח לי אם אצטט דברים שאמרנו ביולי של השנה שעברה, שבועות מספר לאחר השחרור: "כלום ייפלא שבקרב האוכלוסייה הערבית, שעוד לפני ימים מספר שיתפת פעולה, ללא יוצא מן הכלל, נעורים וזכרונות על הנסיגה מרצועת עזה, ומתעוררים חששות בדבר הסכנה הצפויה בעתיד למי שישתף פעולה עם

הי"ד ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לשר הבטחון, לתשובה.

שר-הבטחון מ. דיין:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אמנם הנושא הוא מדיני, אבל הוא מדיני-בטחוני. לכן אני מציע לכנסת להעביר את הדין עליו לוועדת החוץ והבטחון. כאן אומר רק פסוקים אחדים, ורק אותם פסוקים שניתן לומר במליאת הכנסת. מובן שפסוקים אלה אינם ממצים את מלוא השאלה.

הועלו כאן שני נושאים: נושא אחד קשור בתוקף פנות המצרים בתעלת סואץ; הנושא השני נוגע להפגנות ולהתפרעויות בשטחים. אולי יש קשר בין שני הנושאים, אבל טוב להבחין ביניהם, בעיקר כאשר אנחנו דנים באמצעים שעלינו לנקוט בכל אחד מן המקרים האלה.

בקשר לנושא הראשון — הפרת הפסקת האש על-די המצרים וגל התוקפנות בתעלת סואץ, רצוני לומר כאן רק מה שניתן לדעתי לומר כאן. רצוני לומר שלושה דברים בקשר למצרים, דברים שהייתי רוצה שישמעו המצרים, ודברים אחדים לעצמנו.

הדבר הראשון, שאני רוצה לומר כדי שישמעוהו המצרים, הוא: הזמן שחולף מנוצל להתעצמותו, להגברת כוחו, יכולת עמידתו ויכולת לחימתו. לפי מיטב הערכתי, היום לעומת הזמן לפני כמה חודשים, ובעוד כמה חודשים לעומת המצב היום, יכולת עמידתו בקו תעלת סואץ ויכולת לחימתו שם הן בסימן של התקדמות והתחזקות לא רק באופן מוחלט אלא גם באופן יחסי לכוחם של המצרים.

הדבר השני שרצוני להגיד הוא: עם כל הקשיים, התלאות ואובדן החיים שהישיבה וההחזקה בקוים אלה כרוכות בהם — הכוונה גם לקו הסורי, גם לקו הירדני ובראש וראשונה לקו המצרי, ששם לאחרונה יש התלקחות חיות האש הקשות ביותר, — עם כל הקושי ואובדן חי אדם, והוא החלק העיקרי בקשיים שלנו בחומרה מצבנו, הנה הפגיעות האלה בנה הקשיים האלה ואובדן החיים האלה לא יביאו אותנו, כמלוא הנימה, להסכים להסדרים כל-שהם שאינם רוצים בהם, ויש בכוחנו לעמוד בקשיים אלה, וניתן יהיה להמיר את הסדר הפסקת האש אך ורק בהסדר של שלום המוסכם עלינו ושיעשה תוך הידברות ולא בכוח טנקים, תותחים ופעולות קומנדו, גם כאשר הדבר כרוך בחומרה רבה בשבילנו, כפי שהוא כרוך בשעה זו.

הדבר השלישי והאחרון בדברי כלפי המצרים הוא: אם הם סבורים שהכוחות הרבים שהם ריכזו בגדה המערבית, והם ריכזו שם כוחות רבים, מחסנים אותם מפני פגיעות צבאיות וממכות צבאיות מצדנו, הרי לפי הערכתי הם טועים. אנחנו מעוניינים ומוכנים לקיים את הסדר הפסקת האש. הם ביקשו זאת ואנו הסכמנו. הם קיבלו על עצמם ואנחנו קיבלנו על עצמנו לקיים את הסדר הפסקת האש; אבל במידה שאינם מקיימים את הסדר הפסקת האש, הרי למרות הכוח הרב שהם ריכזו בגדה המערבית ושייתכן שגם הפעם, כמו בפעמים קודמות, מעביר אותם על דעתם בשיקול ובניתוח הצבאי, — למרות הכוח הזה, הם בהחלט חשופים למכות צבאיות קשות. אם משיכו באותו קו שהתחילו לנקוט לאחרונה, כלומר להפר את הפסקת האש, הם צריכים להיות מוכנים לכך. אני חושש מאד, שהם יתבדו אם

ישראל? כלום אין אנו תורמים את חלקנו במעשינו אלה לחתירה תחת ריבונותנו אפילו בירושלים המאוחדת?

ולאחר מכן, במאי שנה זו: „לא מבחינה מדינית ולא מבחינות רבות אחרות לא נוכל להישאר לאורך-ימים בכל השטחים האלה ככובשים החולשים בכוח הנשק על חבלי ארץ שאנו עצמנו מגדירים אותם כזרים וכנתונים למיקוח. אנו נוכל להישאר בהם לצמיתות אם נבוא אליהם כעם השב לארצה, להתנחל בה, ויחד עם תושביה הנוכחיים לבנות בה את חייו. יתר על כן, אשליה מסוכנת היא שנוכל לקיים לאורך זמן את מזרח ירושלים כחלק שלם ובלתי-נפרד מישראל, ולהעביר את העורך הטבעי שלה — רמאללה, בית-לחם וכיוצא בהן — לריבונות זרה.“

אדוני שר הבטחון, חברי הכנסת. ידיעה ברורה שאנחנו פה ולתמיד, החלט משפט ישראל בכל השטחים המשוחררים, התנחלות ממלכתית אזורית נרחבת, חוק אזורות חדש שיחול על כל אוכלוסי ישראל בשטחים החדשים, יזמה עצמית בנושא הפליטים, במלה אחת: לא משטר כיבוש זה, אלא שילוב השטחים ויושביהם, לכל דבר, במדינת ישראל ושילוב חיי המדינה בשטחים החדשים, יחסלו את המרי הנוכחי יותר מכל בתי-הסוהר, צווי הריתוק, צווי הגירוש ופיצוצי הבתים גם יחד. המדיניות הנוכחית גורמת שברוב הערבי בשטחים החדשים, לא הגורמים שהיו מוכנים להשלים ולשתף אתנו פעולה הם הקובעים, אלא הקיצוניים הם הגוברים. החשש ממה שיאונה להם יום לאחר הנסיגה הוא המכתיב את פעולתם, והרצון להוכיח נאמנות לשליט העתיד להלוש על השטחים הללו הוא המדריך את צעדיהם. למשטר הליברלי של הממשל הצבאי בשטחים אלה יש משמעות, תוכן, הגיון ותבונה רק כאשר אליו מצטרפת הידיעה שאנחנו נשארים בהם. אחרת, גם הוא מתפרש כחולשה. הם אומרים, אדוני שר הבטחון, זו פלשתין או זו ירדן, על כל פנים, הם אומרים, זו טריטוריה ערבית. כך אומרות מדינות ערב וכך אומרים נציגיהן הרשמיים. אנחנו באים ומאשרים: השטח הוא ירדני; החוק שאנחנו מקיימים בשטח הזה כמו ירדני הוא ירדני; השטח קרוי בפינו שטח מוחזק. אנו נמנעים במפורש מלהתנחל בשטח זה ואנו אף גונתים להם להבין — בהצהרות ממשלתיות מפי דוברים מוסמכים — שהשטח, רובו או מקצתו, עומד להיות מועבר לשליט הירדני או לקומבינציה אחרת. בקיצור, אנחנו מאשרים כי אכן טריטוריה ערבית היא זו ושומנית בלבד נתונה היא בידי כיבוש צבאי ישראלי.

על כן, גברתי היושבת-ראש, הבעיה, בראש וראשונה, אינה צבאית אלא מדינית. כאשר תהיה לישראל, אם תהיה לישראל, מדיניות ברורה וחד-משמעית כגון מדיניות השלום הזאת שהצענו — יידרש מן הצבא, מן המשטרה ומשירותי הבטחון הרבה פחות מכפי שנדרש מהם כיום. זוהי דרך השלום האמיתית; זוהי מדיניות השלום.

מליצות ההסבר של הממשלה, בצירוף מחדלית, על כל הכרוך בהם, לא יביאו את השלום. הן זומינות, התנגדות, מרי, תוקפנות והרמת ראש של האויב, ועלויות להביא עלינו לבסוף גם מערכה צבאית מחו"ד, מרה ואכזרית.

מכיוון שהנושא הוא מדיני בראש וראשונה, הריני מציע כי המליאה כולה תדון בו.

לכן, השאלה איננה רק בחזית, לא רק בסואקי ולא רק בירדן, השאלה היא של העם היהודי כולו בישראל. אני מניח שאני מבטא נכונה את המצב באומרי - ובוה אני רוצה לסיים את החלק הזה ולעבור לחלק השני של ההפגנות בגדה - שמלחמת ששת הימים גיודה, ומשימתה היתה, לנתק את טבעת החוק ולמגר את הכוחות הצבאיים שעלו על ישראל לכבוש אותה ולהשמדה. אבל לאחר שהצלחנו, לאחר שניצחנו במלחמה, נפתחה מערכה חדשה: המאבק על שלום, על הסדר של שלום. ואנחנו נמצאים כבר למעלה משנה וחצי - ואינני יודע כמה זמן נימצא עוד - בחלק השני של המערכה, בחלק הזה של השגת השלום בתנאים שנויה מוכנים לקבלם, והמערכה הזאת דורשת מאתנו יכולת עמידה לא פחות מאשר המערכה הראשונה. בחלק הראשון עיקר הכובד היה על הצבא; בחלק השני הוא מוטל על העם כולו. אבל אין לי ספק שבכוחנו וביכולתנו לעמוד בחלק השני כבראשון, ואנו נעשה זאת; ולא על-ידי הלחץ בסואקי, ולא על-ידי רימונים במערת המכפלה, או על-ידי מוקשים בתחנה המרכזית בתל-אביב וביריכוזי אוכלוסייה אחרים - יוכלו להכריח אותנו לקבל עלינו הסדרים שאיננו מוכנים להם. הדרך היחידה להמיר את הסדר הפסקת האש היא בהמתנה בשלום, וזאת תוך הידברות אתנו על אותם תנאים שנשכים להם.

אני רוצה לעבור לחלק השני ולומר, קודם כל, לחבר-הכנסת תמיר, שלפי מיטב ידיעתי האינפורמציה שמסר כאן איננה נכונה. אני מרשה לעצמי לומר שאני עוקב אחר הלכ"ה הרוח והנכונות של ערביי הגדה, ערביי השטחים, ערביי עזה, מהיום הראשון לאחר המלחמה ועד היום, ואינני חושב שהיה פרק-זמן, כפי שאמר חבר-הכנסת תמיר, שבו יכלו להשיג כל הסדר שהיינו רוצים עם ערביי הגדה, עם ערביי השטחים - הוא קרא להם ערביי ארץ-ישראל. אינני חושב שהיה המצב; אינני חושב שהיה ולו גם דגם אחד כזה שבכיוולת החמצנו אותו.

אני חושב שבמשך כל הזמן - בוודאי יש שינויים רבים רבים בהלכ"ה הרוח - במשך כל הזמן, פחות או יותר, ראה הציבור הערבי בגדה ובעזה את עצמו כחלק מן הציבור הערבי הכללי. דווקא מפני שהמלחמה הזאת מעמידה אותנו בחזית גם עם מצרים גם עם סוריה וגם עם ירדן, וזו איננה חזית נפרדת עם אותם ערבים, אקרא להם: הפלסטינאים, הרי מאוד מאוד יחסו - ואני יכול להשתמש בביטוי הרבה יותר חריף מזה - ערבים אלה או מנהיגים או ציבור כל-שהוא לעשות הסדר חלקי, אשר עלול, לפי תפיסתם, לפגוע בחלקים האחרים של הציבור הערבי, שגם הם צריכים להגיע אתנו להסדר. מפני שאנו נמצאים, הסואקי ומפני שאנו צריכים להגיע להסדר עם מצרים, ומפני שבוטל הסדר שביתת-הנשק עם סוריה ואנחנו צריכים להגיע להסדר עם סוריה, ומפני שאנו צריכים להגיע גם להסדר עם ירדן, - מפני כך כל חלק ערבי נפרד, לרבות הערבים שבגדה, מתקשה לעשות הסדר נפרד.

אברהם טיאר (המרכז החופשי)

אותו דין חל גם על ירדן.

שרי-הבטחון מ. דיין:

מפני כך מתקשה כל חלק של הציבור הערבי לעשות הסדר נפרד אתנו, ואינני חושב שיש משהו

הם סבורים שהכוחות שבידם מחסנים אותם מפני מכות צבאיות העלולות לבוא מצדנו אם תופר הפסקת האש.

כלפי עצמנו רצוני לומר כמעט אותם דברים. ברור שהעמידה בקוים האלה לתקופה ארוכה ובמצב הזה - ולא אפרט למה כוונתי כאשר אני אומר, "במצב הזה" - כרוכה באי-השלמה ובאי-מילוי הפסקת האש על-ידי הערבים, על-ידי המדינות השכנות. מכל מקום, זה המצב עכשיו. גם בגבול הירדני וגם בגבול המצרי אין נכונות לקיים, מצדם, את הפסקת האש.

אולי ביטוי אחד של אחד מנהיגי "אל-פתח" יסביר לנו את המוטיבים שמאחורי העניין, הרבה יותר מאשר הניתוחים שלנו עצמנו. שמת לב שמנהיגי "אל-פתח" מבליטים מדי פעם את גודל האבידות שלהם, המגיעות עד 90% מן הכוחות שלהם המשתתפים בפעולות. לכאורה אינם צריכים לעשות זאת, כי זה מרפה את ידי הלוחמים, ובוודאי אין זה מעורר מצטרפים אחרים. אבל הם עושים זאת, ומדעת, ומסבירים מדוע הם מבליטים את העובדה הזאת. וההסבר שלהם הוא זה: אם אנחנו נהרגים - אנחנו ה"פתח" - סימן שאנחנו נלחמים. כי הבעיה, או התיסכול הקשה ביותר שישנו לציבור הערבי, הוא שאינם נלחמים, שהם משלימים עם המצב הזה שישראל הקטנה יושבת על הסואקי, ויושבת על הירדן ויושבת בקוויטר, והם רואים בעצם העובדה שהם נלחמים את ההישג העיקרי, ועד כדי כך הדבר חשוב להם שהם מבליטים את האבידות ובלבד להפגין את העובדה שהם נלחמים. ומן התיאור הזה עוד פעם אחזור לאותם דברים שנאמרו בהקשר זה מפי מנהיג ה"פתח". הוא אמר: יודע אני שהפעולות האלה של ה"פתח" אינן המדורה אשר תצית את המלחמה, והן לא יביאו לשריפה המקווה, אבל הן לפחות מגוררת השמן שמאירה את דרכנו.

ובכן, אלה הם פני הדברים: מצב-הרוח בציבור הערבי בשעה זו, בירדן ובמצרים, מביא לידי כך שהפסקת האש איננה נשמרת. זאת אני אומר כלפי עצמנו, כי אנחנו צריכים לדעת את התנאים שאנו שרויים בהם.

אבל לפי מיטב הכרתו והערכתי, יש בכוחנו לעמוד בקוים שאנחנו עומדים בהם ולשפר את מצבנו, ולא רק את הפוטנציאל הצבאי לקראת התמודדות כללית, אם תבוא, אלא גם את ההחזקה הקבועה, היום-יומית, יש בכוחנו לשפר, ואנחנו משפרים אותה, ובאופן הדרגתי משתפר מצבנו.

כמובן, כל פגיעה וכל האבידות שבאות הן קשות לנו, והאבידות שבאות הן בעורף ובחזית. אם נפגעו בפעולה בתחנת האוטובוסים המרכזית בתל-אביב 52 איש, ובמערת המכפלה 45, אלו אבידות של העורף שאינן קשורות בקווי החזית. די שבחור אחד יזרק רימון לתוך קהל של מאות ואלפים, הנמצאים בצפיפות, כדי שכל הנמצאים בסביבה הקרובה ייפגעו, ויכולים להיפגע 40-50 איש.

אינני מניח שאנחנו מתכוונים, בגלל הלחץ הזה בתחנת האוטובוסים בתל-אביב, או בבתי-הקולנוע, או בליל הרימונים, או במערת המכפלה, - אינני מניח שאנחנו מתכוונים בגלל הלחץ הזה לוותר כמלוא הנימה על היעד העיקרי של מאבקנו עכשיו, על היעד של השגת השלום - לפי התנאים שנויה מוכנים לקבל אותם.

אני מקווה שנוכל לחזור לסדרי החיים התקינים בגדה, בעזה, ביהודה ובשומרון, ונעבור גם את הגל הזה. אני מקווה שצליח לעבור זאת בלי לשנות שינוי יסודי את סדרי החיים בינינו לבנינו.

סדרי החיים בינינו לבנים בשלב האחרון הם מור-בנים, ואולי אפילו יותר מכך. כי אנו, לפי ההחלטות האחרונות של הממשלה, מאפשרים להם לעבוד ביש-ראל. משרד המסחר והתעשייה, מוסדות שונים וגם פרטיים — בעידוד הממשלה — עושים הזמנות של עבודות בערים ובכפרים הערביים. אותה שעה אנו מאפשרים לכל מי שרוצה לעבוד בירדן, לנסוע ולעבוד בירדן ובכוויית ולחזור לישראל בלי שיאבד את זכותו לחזור למקומו. אנו מאפשרים להם למכור את תוצרתם שם. כלומר, הם סמוכים על שני שולחנות: רוצים — עובדים בישראל; אינם רוצים — עובדים בירדן, אף שיש עבודה בישראל. רוצים — מוכרים תוצרתם בישראל; רוצים — מוכרים תוצרתם בירדן ובארצות ערביות אחרות.

זהו הסדר שאיני יודע אם יש לקרוא לו הסדר ליברלי, אבל הוא הסדר מורכב, רבגוני ורבצדדי, שלא היה לנו אתם עד לתקופה האחרונה. יש מגמה או קו של התפתחות בהסדרים האלה. עד לאחרונה לא היה הסדר זה. אבל אני יודע וכולנו יודעים, שכל זה יכול לחלוף בן-לילה. אם לא ידעו הם — ייגמר הדבר. אין כל הבטחה או ערובה שיהיה זה הסדר של קבע; זהו הסדר שהוא קיים כל זמן שהם רוצים בכך וכל עוד אנו רוצים בכך. אין כל קושי לערבי עזה או לערבי הגדה תוך שעה להפך את אורח החיים הליברלי הזה ולהביא לידי כך שהגשרים לירדן ייסגרו, או הגשרים לישראל ייסגרו, והם לא יוכלו לעבוד בישראל או לעבוד לירדן, אם תהייה התפרעויות, כל ההסדרים החופשיים האלה ניתנים במצב של שלום. כל זמן שנמשך אורח החיים התקין. אבל במצב של התפרעויות, לא יוכל כל המבנה הזה להחזיק מעמד — לא חופש במגע עם ארצות ערביות ולא חופש של מגע ועבודה בישראל. אני מקווה שלא רק אני יודע, אלא שגם הם יודעים ושוקלים זאת.

אני סובר שאחת הסיבות לכך שרובו המכריע של הציבור וגם ההנהגה בערים, בגדה ובעזה, אינם רוצים בהפגנות הללו — קשורה במצב זה. אני מקווה שאינם רוצים לאבד אותו. זאת אנו חייבים לומר הפעם רק כלפיהם, שמא יחליטו, בדרך שנראית לי כדרך בלתי נכונה, למוטט את המבנה הזה על מנת למחות נגדנו, או לתת עידוד מוסרי ל"פתח", או לתת עידוד להשיתפתות במלחמה, כפי שהם רואים אותה, המלחמה הכלל-ערבית; כי הקריאות בהפגנות אינן "חסיין", אלא רק "נאצר", בשום הפגנה לא נשמעות הקריאות "חסיין" אף-על-פי שכולם נתניי ירדן. הם קוראים "נאצר", כי דגלם של המפגינים הוא הדגל של הלאומים של ועידת חארטום. רק קיצוניים מעטים הם המפגינים, אין זה מצב-הרוח הכללי. אלא שהמפגינים אינם קוראים "חסיין"; הם קוראים "נאצר", והם קוראים זאת למען הלאומים של ועידת חארטום.

אנו צריכים לומר — ואני שמח על הדמיון זה, כי זהו אחד הדברים היחידים שאני יכול לומר כאן מעל במה זו — שגם אם יהפכו על פיה את הקערה הזאת של מה שאנו קוראים יחסים תקינים וליברליים, גם זה לא יביא אותנו כמלוא הנימה לידי כך שנקבל עלינו

אשר יאמר שאין הוא מתקשה בכך. איני אומר שהוא לא יעשה זאת בעתיד. אבל אני אומר שיש לו קושי, משום שבחיות הזאת נמצאות גם מדינות אחרות. זהו הדבר הראשון אשר רציתי לומר על דבריו של חבר-הכנסת תמיר, הטוען שההמצב, כביכול, שעת כושר, ואם איני טועה, אם קלטתי נכונה את דברי חבר-הכנסת תמיר — שיכולנו להשיג כל הסדר שהיינו רוצים בו עם ערביי ישראל. איני חושב שזה נכון.

הדבר השני שאומר מתייחס לדברי חבר-הכנסת לנדא, אשר אמר כי עד עכשיו נהגנו כלפי ערביי השטחים רק במתן שכר, ועכשיו, כאשר הם נוהגים כפי שנוהגים, עלינו לנקוט גם הטלת עונשים. אני רוצה להציע לחבר-הכנסת לנדא שני דברים: ראשית, לא להגשים במה שמתרחש עכשיו. שנית, לא לשכוח מה שהיה עד עכשיו.

ובכן, עד עכשיו, חבר-הכנסת לנדא, פוצצנו בתים והטלנו עונשים ועשינו גלגיות ושכר ישרה בעוצר תקופה ארוכה מאוד. לא התחלנו זאת מהיום, וגם עד עכשיו לא היה מצב של שכר בלבד. לא כך היה. היו שעות קשות הן בעזה והן בשכם והטלנו עונשים כבדים וקשים.

לדעתי ולהערכת, מגוימים במתרחש כיום. המצב אינו כה חמור כפי שתואר, לפחות היום. קודם כל, חבר-הכנסת תמיר מנה רשימה ארוכה על ירושלים וחברון וכו', על שביתות שהתרחשו, ועוד הבוקר, נדמה לי, נסגרו כמה חנויות בירושלים וגם שבתו הלימודים בכמה בתי-ספר. והנה, בירושלים ברגע זה מתנהלים החיים כסדרם. מחר אפשר שיסגרו את החנויות, אבל ברגע זה החיים מתנהלים כסדרם. עד כמה שאני יודע, בחברון בוקר אחד סגרו את החנויות משום שחששו מהפגנה של אנשי ארץ-ישראל השלמה שיבואו בהמוניהם, החברונים חששו מכך והם עשו זאת לא כשביתה או כמחאה נגדנו.

ראובן ארזי (מפ"ם):

זאת, "תרומה" של חבר-הכנסת תמיר.

שרי-הבטחון מ. דיין:

איני עוסק עכשיו באיסוף תרומות. זה מה שהיה בחברון.

בדרך כלל, הפעילות הערבית עכשיו מתחוללת בשומרון ולא ביהודה וכמעט לא נגעה בעזה. בשומרון מקום שם היא מתחוללת, איננה כוללת את רוב המקומות, ובחלק מן המקומות שנוכלו — כבר חזרו לסדר חיים רגיל. אני מתכוון לג'ני, לרמאללה, לכירה, מבחינת הלימודים וההפגנות; הלימודים חודשו, וההפגנות פסקו. באותם מקומות ששם קרה הדבר, ובאותם מקומות ששם זה מתרחש כיום — זו נקודה שאני מאוד רוצה שחברי הכנסת ידעו אותה —, נעשה הדבר בניגוד לרצונו של רוב האוכלוסייה, בניגוד לרצונה של המנהיגות. זו נקודה חשובה מאוד, שהדבר נעשה בניגוד לרצונם.

איני מן המבטיחים שאמנם כך יימשך המצב וכך יהיה, אבל עובדה היא שהגל הנוכחי בא בניגוד לרצונם של המנהיגים ובניגוד לרצונו של הרוב הגדול של האוכלוסייה, ומשתתף בו חלק קטן ממנה. גם בכך אין צורך להגשים ולתאר זאת כמרי של הציבור כולו. איזה עניין יש לנו בתיאור הדברים בצורה מעוותת, בלתי-נכונה ומוגזמת כזו?

הדבר, שחברי הכנסת אשר הציעו כאן את הצעותיהם, ושד הבטחון שהסכים להעביר הצעות כאלו לוועדת החוץ והבטחון, פשוט אינם רוצים בהסדר שלום. אתם רוצים בסיפוחים. יש קיצוניים אשר רוצים בסיפוח כל השטחים, ויש מה שקוראים מתונים, המסתפקים בסיפוח של חלק מן השטחים. אלה ואלה, בקיצוניות זו או אחרת, מתנגדים לביצוע החלטת מועצת הבטחון.

ולכן, כדרך יחידה לכך שבחורינו לא יפלו, שלא יפלו קרבות משני הצדדים, שנוכל להגיע למציאת שפה משותפת עם העמים השכנים, לפתרון פוליטי ולהסדר שלום, — כדרך יחידה לכך אנו רואים הסכמה מצדנו לבצע את החלטת מועצת הבטחון במלואה, מה שמותח חייב לגבי ישראל ומה שמתחייב לגבי מדינות ערב.

הי"ר ט. סנהדראי:

חברי הכנסת, אני שואלת את המציעים, חברי הכנסת לנדאו ותמיה, אם הם מסכימים להצעת שד הבטחון להעביר את הצעותיהם לוועדת החוץ והבטחון.

חיים לנדאו (גח"ל):

כן.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

כן.

הי"ר ט. סנהדראי:

אם כך, לפנינו שתי הצעות: האחת, להעביר את שתי הצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והבטחון; השנייה, להסיר מסדר-היום. אעמיד אותן להצבעה זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את שתי הצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והבטחון

— רוב

בעד ההצעה להסיר את שתי הצעות מסדר-היום

— מיעוט

ההצעה להעביר את שתי הצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחברי הכנסת אבנרי, להודעה על הימנעותו מהצבעה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. מובן שלא יכולנו להצביע בעד הצעתו של חבר-הכנסת ולגה, שלא דלון בהתקפה המצרית הנפשעת מלפני כמה ימים; אבל מובן שלא יכולנו להצביע גם בעד שתי הצעות, שגומקו כפי שגומקו.

אין הבית הזה נחלק לשני מחנות בבואו לתת ביטוי לרגשי האבל, הצער והזעם על מעשה תוקפנות נפשע, ועל אבדן מיטב אחינו, חיילי צה"ל. אין הבית הזה נחלק לשני מחנות גם בבואו לתת ביטוי להחלטתנו הנחושה להשיב מלחמה שערה, בשעה שקיים איום על קיומנו ובטחוננו. זה הוכח בימי מאי ויוני בשנה שעברה.

אולם, כבוד היושבת-ראש, הבית הזה נחלק, והציבור כולו נחלק לשני מחנות, בבואו לתת תשובה לשאלה הגורלית: איך למעו קרבות כאלה, ומעשי תוקפנות כאלה, בטווח הארוך.

הסדרים שאיננו רוצים בהם. אנו נמצאים כיום בשטחים במשטר כיבוש; איננו רוצים בזה, איננו רוצים להיות במשטר של כיבוש, במשטר של כוח כיבוש. אבל המרתו של משטר זה תלויה בדבר אחד ויחיד — המרתו בשלום ובדרך של משא-ומתן והידברות.

אני מציע להעביר את שני הגושים לוועדת החוץ והבטחון.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחברי הכנסת ולגה, להצעה.

מאיר ולגה (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. סיעתנו מציעה להסיר מסדר-היום את שתי הצעות לסדר-היום שהועלו על-ידי סיעת גח"ל וסיעת המרכז החופשי.

כולנו עדים להחמרת המצב הן בקווי הפסקת האש והן בשטחים הכבושים, וכולנו רוצים כי למצב חמור זה, המביא לקרבות כמעט יום יום, יושם קץ. המצב עים לא הציעו פתרון. הם היו יותר קיצוניים אפילו משר הבטחון, שהוא נחשב לקיצוני ביותר בממשלה.

כתרופה לשפיכות-הדמים, שיש לשים לה קץ, הם מציעים, בעצם, מלחמה מלאה והגברת הדיכוי בשטחים הכבושים.

אנחנו חושבים שהצעות אלו, ששר הבטחון הסכים להעביר אותן לוועדת החוץ והבטחון, מתמירות את העניין. אינן לטובת בטחונה של ישראל. אינן לטובת הפרספקטיבה של השלום. הנסיון מוכיח, כי לא התאמתו שיקוליהם של המנהלים את המדיניות. במקום להודות בכך ולשנות, אין הם רוצים לקבל את המסקנה כי השהיית הביצוע של החלטת מועצת הבטחון היא הסיבה השורשית למצב החמור ולהחמרתו. ולכן, מי שרוצה — וכולנו רוצים — לשים קץ למצב של שפיכות-דמים בלתי-פוסקת, הדרך היחידה לכך היא להסכים לביצוע החלטות מועצת הבטחון מה-22 בנובמבר 1967.

מבחינה ישראלית, החלטה זו מה היא נותנת? היא נותנת, קודם כל, ביטול מצב הלוחמה מצד המדינות הערביות כלפי ישראל, הסכמה כי כל השאלות השנויות במחלוקת בין המדינות יפתרו לאחר ביצוע החלטת מועצת הבטחון, לא בדרכים צבאיות, לא בדרכי מלחמה. שנית — חופש שיט לישראל, גם במצרי טיראן וגם בתעלת סואץ. שלישית — הכרה בזכות קיומה ובטחונה של מדינת ישראל כמדינה ריבונית, כמובן במסגרת ההכרה בזכות הקיום והבטחון של כל המדינות באזור. זה מבחינת ישראל.

על ישראל, במסגרת החלטת מועצת הבטחון, להסכים לנסיגת צה"ל מן השטחים שנכבשו במלחמת יוני, ולפתרון שאלת הפליטים על בסיס החלטות האומות המאוחדות.

מה מעכב איפוא את הפתרון הפוליטי, את השקטת הרוחות, את מניעת המשך שפיכות הדמים, את הסדר השלום? רק דבר אחד עיקרי כיום — השאיפה לכיבוש ולסיפוחים טריטוריאליים. הדבר בא לידי ביטוי קיצוני בדברי המציעים. כי מה הם אמרו? הם אומרים, שבלי קשר עם מה שהיו מוכנות לו המדינה היירדנית או המצרית, אנחנו צריכים לקיים את הריבונות הישראלית בשטחים שנכבשו במלחמת יוני, מפני שהם שלנו, אף אם יהיו הם מוכנים להסדר שלום. פירוש

אני מוצא תימוכין לכך גם בדברי שר הבטחון היום. בניגוד לשרים אחרים לא אמר השר דיין היום שאי-אפשר להשיג שלום. הוא אמר שאנחנו מתנגדים לשלום ש, איננו מסכימים לו. זאת אומרת שיש ויכוח על תנאי שלום. זהו דבר חשוב מאד, והשר חזר על כך כמה פעמים. מן הראוי לשים לכך לב.

חיים לנדאו (גח"ל):

אתה פרשן חריף מאד.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

השר דיין אינו מדבר מבלי להתכוון למה שהוא מדבר. זאת אנחנו יודעים.

ואני שואל: האם עלינו לחזק את האגף הקיצוני ביותר במצרים, את הפשיסטים המצרי, את חסידיו, "פלש-תין השלמה" במצרים—או עלינו לפעול כדי לחזק את האגף המתון, המחפש את דרכו—מחפש בקושי ובלבטים עצומים—אל הרעיון המהפכני של הסדר ושלום?

יש שיתוף-פעולה מהותי והדוק בין הפשיסטים המצרי ובין הסינפוחיסים הישראלי. כל גאום סינפוחיסטי הבא מישיראל, והמתפרסם ב"אל-אהרם", כל גאום הקובע שלעולם לא נחזיר את צי-האוי סניי, אף לא במסגרת שלום טוטאלי במרחב—כל גאום כזה נותן תחמושת לתותחים המוצבים נגדנו מעבר לתעלת סואץ, כי כל גאום כזה מחזק את ידיהם של התובעים לתת פקודות-אש נפשעות לצבא המצרי.

כשם שחבר-הכנסת תמיר שואל מה ההבדל בין רמאללה ונצרת, במגמה לספח את רמאללה, כך יש במצרים אנשים השואלים את אותה שאלה בצורה הפוכה: מה ההבדל בין נצרת ורמאללה במגמה לחסל את ישראל. ניוזר נא גם מזה וגם מזה.

ונכון גם ההיפך: כל ירי מצרי נפגע מעבר לתעלה מפגז לא רק את חיילי צה"ל, אלא גם את כוחות השלום בישראל, ועושה את מלאכתם של חסידיו הסי-פוח, מאמיני "גזירת" מלחמת-הנצח.

לכן, כבוד היושבת-ראש, בבואנו לתת ביטוי לאבל ולזעם, בהצטרפנו לכוננות לאחוז באמצעי המגן הדרושיים ללא שום הסתייגות, אנו אומרים: אל נקרא דרור ליצרי נקם, מוצדקים ככל שיהיו. לא יצרים משולהבים יחסכו בחיי אדם ולא הם יקדמו את השלום. להיפך: דווקא הקרבנות היקרים מטילים עלינו חובה כפולה ומכופלת לפעול על-פי ההגיון למען הפתרון היחיד שישים קץ לשפיכות-הדמים: השלום.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלד.

נתן פלד (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. נמנענו מהצבעה לא משום שאנו סבורים כי הנושא איננו ראוי לדיון בוועדת החוץ והבטחון. אין לנו ספק כי דיונים בנושא זה מתקיימים בוועדת החוץ והבטחון ברציפות והם יתקיימו גם להבא. נמנענו מהצבעה כדי להביא לידי ביטוי בדרך זאת את התנגדותנו לכמה וכמה הנמקות שהעלו בעלי ההצעות ולחוסר האזיון בדבריהם בין הדאגה לצרכי הבטחון ומאמצי השלום של ישראל.

את עמדתנו בשאלת השלום והבטחון נביא לידי ביטוי בוויכוח המדיני שייערך בכנסת בשבוע הבא.

מחנה אחד סבור כי קווי הפסקת האש יירדעו אם ננאם השכם והערב על החלטתנו לספח לישראל את צי-האוי סניי, שאנו מעולם לא היה שייך לארץ ישראל (תמחני היכן, "הזכות ההיסטורית" שדיבר עליה חבר-הכנסת לנדאו; ברוב תקופות ההיסטוריה היה שייך צי-האוי למצרים). מחנה זה סבור שהתקריות ייפסקו אם נקבע כי אין שחר לסיכוי להגיע, ביום מן הימים, לשלום עם העם המצרי; אם נכריז קבל עם ועולם ש"נגזרה" עלינו מלחמת-נצח, כדברי שר הבטחון בהזדמנות אחרת (ואני שמח שהשר לא חזר על כך בנאומו היום, כי אם נקט סגנון הרבה יותר חיובי). המחנה השני, שאנו גאים להשתייך אליו, אומר את ההיפך. הוא אומר: גישה מלחמתית-פטרליסטית זו, השולטת במדינה מאז מלחמת ששת הימים—גישה זו פשטה את הרגל.

עובדה היא, עובדה הוועקת לשמיים, כי ביום ה-503 אחרי מלחמת ששת הימים, מלחמה שיכלה והיתה צריכה להיות מיפנה בתולדותינו, הרגו אויבנו 20 חיילי צה"ל לאורך קווי הפסקת-האש, מסיני ועד סוריה, וכי הקטל נמשך יום יום, לילה לילה, מבלי שיש בידי הממשלה, מהשר אשכול ועד השר בגין, ומהשר אלון ועד השר דיין, הצעה ליזמה כלשהי כדי לשנות מציאות זו מעיקרה.

היכן העיקר בוויכוח של היום, כבוד היושבת-ראש? ישנה השקפה לדתית, פשטנית, המתייחסת אל מצרים כאל גוש אחד, שכולו מצבב אחד, וכל דבר נחתך בו על-ידי אדם אחד. מכאן הדיבורים הסתמיים על "המצרים", כאילו שלושים מיליון נפש אינם אלא אדם אחד, ומכאן הפטליסטים הקיצוני וחוסר התושיה המדינית הנובעים מכך. אך מי שבקי בענייני המרחב, ולא רק מתוך הקשבה לדברי הבל ורהב של רדיו קהיר, יודע כי המצב במצרים שונה בעיקרו. כוחו של עבד-אל-נאצר מוגבל ביותר. מתרוצצים במצרים זרמים שונים, השקפות שונות. יש קצונה מכאן, וחוגים נגדיים מכאן. אפשר לומר, להבדיל, כי יש "אבן" מצרי, ו"דיין" מצרי, ויש "בגין", ו"דר" אלדד" מצרי, להבדיל אלא אלפי הבדלות.

מרדכי בן-פורת (מפלגת העבודה הישראלית):

מי הוא "אבנרי" המצרי?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

עוד אענה על כך.

מרדכי בן-פורת (מפלגת העבודה הישראלית):

כדאי שגם לנאצר יהיה "אבנרי".

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

יש. אני מבטיח לך שיש.

אליעזר שוסטק (המרכז החופשי):

האם יש גם "אבנרי" למצרים?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

יש. נוסף על כל שאר הצרות שיש להם שם, ישנה גם זו. ולא אוכיר שמות מפאת עני-הרע.

העובדות ידועות למומחים לענייני מצרים, גם למומחים של ממשלת ישראל. מצויים כוחות במצרים המאמינים כי יש לשים קץ להרפתקאות ולהתרכז בבניין מצרים עצמה. יש אישיים המכריחים את עבד-אל-נאצר לדבר מדי פעם על הצורך בהסדר מדיני, ואף לרמוז במגעים חשאיים על צורתו של הסדר כזה.

ג. בעיית צווי ריתוק *

אנו מזהירים מפני הסכנות הגדולות הצפויות מהמשך קו הרפתקני זה, העלול לגרום שוב את האזור למערבולת מסוכנת הן לעם ישראל והן לעמים הערביים. בשעת מתיחות וסכנות אנו קוראים לממשלת ישראל להסכים ולפעול בכנות למילוי החלטת מועצת הבטחון.

מצאתי לנכון להקדים דברי אלה על הנושא הגדון, כי אי-אפשר בימי מתיחות אלה לגשת לדיון בכל נושא שהוא בלי לומר את הדברים שאמרת.

הנושא העומד לדיון הוא - תביעתנו לביטול צווי הריתוק המוצאים על-ידי הצבא נגד אזרחים ישראליים רבים, רובם עסקני מפלגתנו הקומוניסטית. לפי צווים אלה נאסר על אזרחים אלה לצאת מחוץ למקום מגוריהם אלא לאחר קבלת רשיון מיוחד מהמשטרה.

צווי ריתוק אלה מופעלים על פי תקנות ההגנה המנדטוריות, המעניקות סמכויות נרחבות לשלטון. תקנות מנדטוריות בעלות סמכויות דיקטטוריות אלו היו כמה פעמים נושא לדיון בכנסת והוגדרו לא פעם על-ידי הכנסת ועל-ידי הרוב שבה כמוגדות למשטר דמוקרטי. לא תישכח הכרתו של שר המשפטים דהויס, י. ש. שפירא, עוד ב-7 בפברואר 1946, בכנס עורכי-דין בתל-אביב, כשאמר - ואני מצטט אותו מלה במלה - ש"המשטר שהוקם עם פרסום תקנות ההגנה בארץ ישראל, אין דומה לו בכל ארץ נאורה. אף בגרמניה הנאצית לא היו חוקים כאלה, ומעשי מיידיק דומיהם היו אף הם נגד אות החוק הכתוב". והוסיף: "אנו חייבים להצהיר קבל כל העולם: תקנות ההגנה של ממשלת ארץ-ישראל הן הרס יסודות המשפט בארץ". הוא אמר עוד דברים בוטים, שאני מעדיף לא לחזור עליהם.

עוד ביוני 1966 אמר שר המשפטים בדיון על משרד המשפטים בכנסת, ש"מקומם של חוקים אלה לא יכירם בספר החוקים שלנו".

תקנות החירום הבריטיות הללו מופעלות עדיין בצורות שונות באופן הפוגע בזכויות האזרח וחירויותיו. אמנם המאבק הציבורי במשך שנים רבות הביא להקלות בהגבלות על חופש התנועה ביחס לרוב האוכלוסיה הערבית בישראל. אבל עצם מנגנון הממשל הצבאי עדיין קיים למעשה בלבוש של משטרה. עדיין קיימת הגבלת תנועה כלפי מספר רב של אזרחים ערביים; עדיין קיימות התקנות והפרקטיקה של מאסרים אדמיניסטרטיביים, הגלויות, התייצבויות במשטרה וכו'.

תקנות החירום המנדטוריות מופעלות גם בשטחי הכיבוש ועל פיהן נאסרים רבים גם במאסר אדמיניסטרטיבי למשך תקופה ממושכת. ללא משפט. על פיהן מגרשים שלטונות הכיבוש אזרחים ועסקני ציבור ממולדתם ונהרסים בתים. ואלה מהווים כיסוי לפעולות דיכוי שונות. אבל לא פעולת הדיכוי בשטחי הכיבוש, הנוגדת זכויות האדם, והעומדת בסתירה לעניין השלום בין שני העמים, היא העומדת לדיון עכשיו, אלא הפגיעה בזכויותיהם האלמנטריות של אזרחים ישראליים רבים, תושבי מדינת ישראל, אשר כתוצאה מצווי הריתוק המופ-

הז"ר ט. סנהדרא:

אנו עוברים לסעיף ו' בסדר-היום: בעיית צווי ריתוק - הצעת חברי הכנסת טובי. רשות הדיבור לחבר הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ב-12 בדצמבר בשנה שעברה העלינו כהצעה לסדר-היום שאלת צווי הריתוק, המגבילים את חופש התנועה של אזרחים מתנגדי המלחמה. עברו למעלה מעשרה חודשים מאז קבלת החלטתה של הכנסת לקיים דיון בנושא זה, וביתיים התרבו צווי הריתוק וגדל מספר האזרחים הישראליים ובעיקר עסקני מפלגתנו הקומוניסטית, המרוקנים למקומות מגוריהם ושאסורה עליהם התנועה החפשית.

הדיון מתקיים אחרי עשרה חודשים מאז ההחלטה, למרות שפינוי יותר מפעם אחת וביקשנו לקיים דיון זה. הדיון מתקיים היום, ואולי לא במקרה, באווירה של מתח גדול, כאשר מאורעות הדמים הגיעו לשיא חדש מאז מלחמת יוני. עמוק הכאב והזעזוע על הדם הנקי הרב שנשפך, דמם של יהודים וערבים. סיעתנו הקומוניסטית משתתפת בכאבן הגדול של כל המשתתפות שאיבדו בנים יקרים, יהודים וערבים, ומבטאת את הזדעזעותם של כל אלה הצופים לשלום ולעתיד של שיתוף פעולה, הזדעזעותם מהמשך ההרס והחורבן ושפיכת הדמים. יותר מאי-פעם מתחיל להיות ברור לחלקים יותר ויותר רחבים של המוני העם, שדרך המלחמה והכוח הצבאי, שדרך הכיבושים והסיפוחים ורמיסת זכותו וחירותו של העם השני בארץ הזאת, העם הערבי, תחת מגן הכיבוש והדיכוי, דרך זו לא לשלום ולא לבטחון תביא, אלא להגברת האיבה, לשפיכות דמים מתמדת, לבטחון מעורער יותר, לדרך האאורה של מלחמות אין ספור, ואשליות רבות בדבר התועלתיות של השימוש בכוח והדיכוי מתנפצות. ומי שרוצה לשכנע את המוני העם בישראל, שאין דרך אחרת לשמירת קיומו וריבונותו אלא דרך קרבות הדמים, אלא דרך מלחמה מתמדת, אין הוא אלא מחפה על כשלונו דרכו ההרפתקנית, מפני שהיא דרך תוקפנית ובלתי-צודקת לעמו הוא ולעם הכולל. כיום יש דרך אחרת, דרך הכיבוש והדיכוי הן לזכויות של עם ישראל ומדינתו והן של העם הערבי הפלשטינאי והמדינות הערביות, דרך שהות ווהה בהחלטת מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר בשנה שעברה, זו הפוסלת כיבושים וסיפוחים, המחייבת ביטול מצב הלוחמות והכרה בזכותן של כל המדינות לחיים ריבוניים בתוך גבולות מוכרים ובטוחים, והתובעת פתרון בעיית הפליטים וחופש שיט לישראל. זאת היא, בתנאים של המשבר שנוצר, הדרך היחידה לשלום אמתי ויציב באזור.

קיימים תנאים ריאליים מאוד להסדר כזה, להשגת שלום ולמניעת התדרדרות למצב מסוכן עוד יותר. דבר קוטה של ממשלת ישראל בסיפוחים וברווחים טרי-טוריאליים, התנגדותה למעשה לקבל את החלטת מועצת הבטחון במלואה, עומדת כיום בעוכרי כל הסדר והליכה בכיוון השלום.

הי"ר א. תלמי:

זמנך רב מאשר כרגיל, אבל הוא מוגבל בכל זאת. לא אפריע לך לסיים, אבל אבקש ממך להתקדם לסיום דברך.

תומיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתחשב בהערתך.

השר ניסה לתרץ צווים אלה בהדבקה כל מיני חשדות של פעילות מחתרתית אנטי-בטחונית בכיכול. השר משרדו ומנגנוניו ידעים היטב את קווי הפעולה הפוליטיים והציבוריים של הקומוניסטים, חבריה ואוהביה של מפלגתנו בישראל, וכל נסיון של הדבקה תווים למיניהם הוא נסיון שווא.

אחרי הדיון הראשון בנושא זה בחודש דצמבר בשנה שעברה חזר לישראל אמיל תומא, חבר הוועד המרכזי של מפלגתנו הקומוניסטית, קומוניסט ותיק. הוא חזר אחרי שלוש שנות עבודת מחקר מדעית-היסטורית בחוץ-לארץ, בבית-המועצות. אחרי כניסתו לתפקיד של עורך עתון „אל-אתיחאד" הוצא נגדו צו ריתוק, המגביל את תנועתו לעיר מגוריו חיפה. אני יכול למנות עשרות אנשים שכל נסיון של השלטונות להדביק להם תגים של קשר עם פעילות מחתרתית מוזינת, או מה שהוא מעין זה, יעורר גיחוך ויאמת את האשמתו שצווים אלה הם חלק מהמסע האנטי-דמוקרטי וציד-המכשפות הפוליטי, המתנהל מאז המלחמה כלפי אזרחי ישראל המדימים את קולם נגד המלחמה ומדיניות הסיפוח והכיבוש.

מספר מסויים של אזרחים ערביים ישראלים יושבים זה למעלה משנה במאסר אדמיניסטרטיבי, וביניהם הסטודנט מוחמד סדיק. הם יושבים ללא כל אישום וללא משפט. זאת היא דמיסת זכות אלמנטרית של האזרח, שאין להסכים לה, ואנו תובעים מעל במת הכנסת לשחרר אותם, ואם יש נגדם האשמה כלשהי — להביאם למשפט.

אזרחים המקבלים צווי ריתוק והמבקשים לקבל רשיון לצאת את עירם או אזור מגוריהם, אפילו לצורך עניינים פרטיים, משפחתיים, חייבים למסור דין-וחשבון מלא למשטרה על כל תנועה מתנועותיהם, היכן ימצאו בשעה פלונית והיכן ימצאו בשעה אלומונית. תמורת רשיון התנועה אל מחוץ לעיר או הכפר על המבקש למסור דו"ח משטרי אודות תנועותיו וחיו היוםיומיים. לצעדים אנטי-דמוקרטיים אלה נגד הקומוניסטים ומתנגדי המלחמה מתלווים צעדים משטריים אחרים, כגון הזמנות בלתי-פוסקות של חברי מפלגתנו וחברי גופי קומוניסטי לחקירות ואיומים, מבלי שיוגש נגדם כתב-אישום ובלי כל הסבר. אלפים מבין האזרחים הערביים בישראל נאסר עליהם לבקר בשטחי הכיבוש, מקום שיש להם קרובים ובני משפחה, וביניהם נשים של חברי כנסת.

כל הצעדים האלה ננקטים כלפי אזרחים ישראלים ערביים שהם חלק מתושבי מדינת ישראל, אזרחים שצריכים להיות שווי זכויות. את העובדה הזאת מנסים שופרות התעמולה לטשטש וכן להתעלם ממנה, בו בזמן שאנשים כמו שר הבטחון מנסים ליצור רושם של דאגה לשיתוף פעולה בין ערבים ויהודים. פגיעות אלה בחירויות דמוקרטיות וחזיות האזרחים מתורצות בשם „בטחון המדינה". בנימוק זה קיימו במשך 18-19 שנה גם את משטר הממשל הצבאי, כשרוב הציבור דחה

עלים נגדם משוללים הם זכות אלמנטרית — לנוע באופן חפשי בתוך ישראל כאזרחים שווי זכויות.

מאז המלחמה ביוני אשתדק הוצאו צווי ריתוק במספר רב נגד אזרחים ישראלים ערביים רבים. חלקם הגדול עסקני מפלגתנו הקומוניסטית. זה כולל אזרחים הגרים לא רק באזורי הממשל הצבאי, אלא גם בערים חיפה, עכו, תל-אביב-יפו, רמלה וכו'. מספרם המדויק של האזרחים הסובלים מצווים אלה אינו ידוע. שר הבטחון סירב לגלות מספר זה. אבל מבין המוכרים לנו ישנם עורכי-דין, עתונאים, חברי מועצות עיריות, חברי מועצות מקומיות, עסקני פועלים ונוער וכו'.

מספרם של מקבלי צווי הריתוק גדל מדי פעם בפעם. בתחנות המשטרה בנצרת, בחיפה, בעכו, ברמלה ובמקומות אחרים מצויים טפסים ריקים של צווי ריתוק חדשים, ולחידוש צווים קיימים, חתומים מראש על-ידי שלטונות הצבא. וכל קצין משטרה יכול על פי שיקולו למלא שמו של אזרח בטופס, ודינו של מקבל הצו נחרץ בלי אישום ובלי משפט.

אין שום סיבה אחרת להוצאת צווי הריתוק נגד אזרחים ישראלים אלה אלא היותם עסקנים ידועים של מפלגתנו הקומוניסטית, ואנשי ציבור דמוקרטיים אחרים, הידועים בהתנגדותם למלחמה ולמדיניות הכיבוש והסיפוח של הממשלה, מדיניות שהיא בעוכרי השלום בין שני העמים; אין שום סיבה אחרת לשלילת זכויותיהם האלמנטריות, הזכות האלמנטרית של חופש התנועה, אלא עמדותיהם ופעילותם הציבורית הליגלית נגד מדיניות הממשלה והתייצבותם מאחורי עמדת השלום, שסיעתנו הקומוניסטית מבטאת אותה בכנסת.

הגיעו הדברים לידי כך שכל חברי מערכת עתון „אל-אתיחאד" קיבלו צווי ריתוק ואין הם יכולים לצאת מחוץ לחיפה, לא למילוי תפקידם כעתונאים ואף לא לביקור משפחתי. וקוראים לזה חופש העתונות ודמו-קרטיה למופת. כוללים ברשימת הווכים בצווי הריתוק כל החברים הערביים בוועד המרכזי של מפלגתנו; כל חברי מועצת עיריית נצרת הקומוניסטים, חברי מועצת עיריית עכו ונציגים קומוניסטים רבים ברשויות המקומיות; מנהיגי ברית הנוער הקומוניסטי, עורכי עתון הנוער, ולמעשה כל החברים הערביים מבין פעילי מפלגתנו הקומוניסטית.

בתשובה של שר הבטחון להצעתי לסדר-היום בנושא הגדון בדצמבר אשתדק ניסה השר להכחיש את העובדה, שצווים אלה מוצאים נגד פעילי מפלגתנו הקומוניסטית משום שהם קומוניסטים, משום שיש להם עמדה פוליטית נגד המלחמה והכיבוש.

הי"ר א. תלמי:

אתה צריך לסיים.

תומיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, זאת הפעם הראשונה שאני פותח בדיון.

הי"ר א. תלמי:

יש תקנון. אבקש אותך לקצר ולהתקרב לסיום.

תומיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אם את מבקשת אותי לקצר, אתחשב בבקשתך. אבל נדמה לי שלפי התקנון זמני אינו מוגבל.

על-ידי מדיניות נכונה של שוויון זכויות וכבוד זכויות האוכלוסיה הערבית.

אני מסיים ואומר: צעדים אנטי-דמוקרטיים אלה מעודדים את השתקת קולם של מתנגדי המלחמה, הנאבקים לשינוי המדיניות הנוכחית, המנוגדת לאינטרס השלום והבטחון האמיתי של ישראל. אך עם כשלון המדיניות הזאת ילכו ויתרחבו מתנגדיה ושום אמצעי יזכיק לא יציל אותה. הפגיעות האנטי-דמוקרטיות בו-כיות יסוד של האזרח מכוונות כיום כלפי קומוניסטים ואזרחים ערביים. צעדים אלה יתרחבו ויקיפו מחד חוגים רבים בציבור, אם נעבור עליהם בשתיקה. הדמוק-רטיה אינה ניתנת לחלוקה. על כל זה אנו מהירים את כל אלה שחופש האזרח וזכויותיו יקרים להם.

אני מקווה שחברי הכנסת שישתתפו בדיון הזה, וכן שר הבטחון — אינני ידע אם הוא עומד להשיב או לא — ידונו מנושא, שהוא עניין דמוקרטי כללי, לא בהשפעת רגשות השעה הניזונים מהמתחוות השוררת, אלא תוך התייחסות עניינית לבעיה הקונקרטית המו-עלית. אנו קוראים לחברי הכנסת להחליט בסוף דיון זה על ביטול קיומה של שיטת צווי ריתוק, ועל שחרורם של עצורים שאין כלפיהם כל אישום, ועל החלת עקרון המשפט וכבוד זכויות האזרח על הנפ-עים מצעדים אנטי-דמוקרטיים אלה.

את הנימוק הזה, משום שהיה ברור לעין, שבנימוק זה לחם השלטון נגד יריביו הפוליטיים, ובו השתמשו גם למען האינטרסים של מפלגה מסוימת בימי חול ובימי בחירות.

שוב אנו אומרים, שגם היום הנימוק של צרכי הבט-חון שגור בפי רבים לצורך פגיעות אנטי-דמוקרטיות אלה. לשם שמירת הבטחון יש חוקים ויש בתי-דין. כאן מביאים לדיון את הנאשמים, כאן הם צריכים להישפט. אבל במקרה זה נענשים אזרחים בלי משפט ובלי אישום, הם מוחזקים ללא הגבלת זמן. עד כמה שידוע לנו לא נמצא בין כל אלה שהאשמו עד עכשיו בעבירות בטחוניות מישור מבין מקבלי צווי הריתוק.

מדיניות ההחשדה כלפי האוכלוסיה הערבית, מדי-ניות הגבלת החירויות וביטול זכויות יסוד כלפי אזרחים ערביים בישראל בגלל פעילותם הפוליטית הילגלית, מוכיחה את כשלונה החרוץ של המדיניות הרשמית כלפי האוכלוסיה הערבית, וזאת לאחר עשרים שנה מאז הקמת מדינת ישראל.

מדיניות ההחשדה הזאת אף מזינה רגשות שוביניס-טיים ולאומוניים ועוררת ליצירת אווירה המעודדת פוגרומים והתנפלויות נגד אוכלוסיה ערבית שלוהה, כגון ההתנפ-לויות שהיו בתחנה המרכזית ובירושלים. לא די בהטפה בהטפה אי-אפשר לעקור התנפלויות ופוגרומים, אלא

דיון

הי"ר א. תלמי:

אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לורנץ, ואחריו — לחבר-הכנסת ביבי.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הופעתו של חבר-הכנסת טובי מעל במת הפרלמנט הישראלי בירו-שלים וכן דבריו על אפליה ודיכוי על שלילת חופש הדיבור ואנטי-דמוקרטיה, היא יותר מאשר לא-רצינית; היא ממש מצחיקה. עצם הופעתו, חבר-הכנסת טובי, השמעת דברי קטרוג ובלע על המדינה שבצלה אתה חוסה, מוכיחה יותר ממאה עדים על הדמוקרטיה והחופש המוחלט במדינת ישראל, דמוקרטיה וחופש שהם מוגזמים לפי דעתי במה שנוגע למסיתים, מדיחים, תבלינים ורוצחים למיניהם.

אתה מתלונן על צווי ריתוק. איזה עונש אתה מציע, חבר-הכנסת תופיק טובי, כלפי מסיתים אלה המת-נכלים לשלום המדינה ואזרחיה? לדעתי עונש של ריתוק, או אפילו גירוש, שהוא חמור יותר — קל מדי. אנו הופכים את המגורש לגיבור לאומי, או לשר בממשלת ירדן, כפי שהיה במקרה של הקאדי מירושלים שגורש לירדן. היום קראנו בעתונים על בגות שהתפרעו בעוה, יידו אבנים באנשי בטחון.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אבל ההצעה פה היא בדבר אזרחים ישראלים. הרי לא זה הנושא שהוצע. ההצעה היא בקשר לצווי ריתוק של אזרחים ישראלים.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

אני ידע בדיוק — בקשר לאזרחי מדינת ישראל החשודים, ויותר מחשודים, שהם מסיתים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

יש משפט?

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

בוודאי שיש משפט.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אם כן, יעמידו אותם למשפט.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

בוודאי שיש משפט. אבל יש גם פעולות מנע שהן לטובת כל האינטרסונים, יהודים וערבים גם יחד. הזכרתי מה שקראנו היום בקשר להפגנות והתפרעויות של בגות בעוה. מהי התגובה החרפה, האנטי-דמו-קרטית? הן הוחזרו לבתי-הספר שלהן. האם זהו עונש חמור מדי? מסופקני אם בית-הספר לבנות האלה הוא אמנם המקום המתאים ביותר. ייתכן שביט-סוהר, במקרה שכזה, היה מתאים יותר. אבל אני שואל אותך: האם באמת יש פה איוו התפרעות, חוסר דמוקרטיה, או — איך קראת לזה? — „מגף של דכוי וכיבוש“?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כן.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

יש לי הצעה אליך, חבר-הכנסת טובי: אולי תוכל לפעול כדי להשוות את מצבם של יהודים בארצות ערב למצבם של הערבים במדינת ישראל. והיה, אם תצליח להשוות במשהו את מצבם למצבם של הערבים בישראל, ומכל שכן אם תצליח להעלות את שלומם ואת התנאים שלהם — אני חושב שהכנסת תהיה ערבה לך שהיחס, שהוא בין כך ובין כך הגון כאן כלפי

— בעיית צווי ריתוק (דיון) (לורנץ, כהן-צידון, האוזנר, וילנר, ארזי, תלמי, ביבי) —

למיניהם, אשר בדיהם כרוים להסתה, להסתובב במר-
כיום הצפופים ביותר של יהודים ובמקומות פומביים,
שבהם נמצאים המונים, אלפים, ואפילו עשרות אלפים
איש. הרי נודה לאו נבוש, שרק נס הודות לה' שומר
ישראל, קרו אסונות גדולים, מכיוון שהדימון
בקולנוע בירושלים נתפס לפני שהתפוצץ, והרימונים
שהתפוצצו בתחנה המרכזית בתל-אביב פגעו ופצעו
„רק" בחמישים יהודים חפים מפשע, ולא היו ביניהם
קרבתות בנפש לעשרות. האם אנו מחוייבים באמת לתת
לכל מי שרוצה — ואפילו הוא חשוד — להיות על-יד
הכותל המערבי, גם כשנמצאים במקום עשרות אלפים
יהודים? כלום חושב שר הבטחון, שאנשים אלה באו
שם דווקא להתפלל מנחה ומעריב או להגיד שם פרק
תהלים? האם הכל-הכל מותר? האם אין אנו צריכים
לחשוב לשום דבר, ובמיוחד אלה שבדרך כלל אינם
מאמינים בנסים, דווקא הם? הם שסומכים יום-יום
על הנס שלא לצורך, בזמן שאנו מצויים לנהוג בעניינים
אלה בדרך הטבע? למה הולכים מפיצויות אחת לקי-
צויות שנייה? במשך 16 שנה — ממשל צבאי; ואינני
מתחרט שהממשל בוטל, ופתאום — דרוור מוחלט. ויש
עדיין הבדל גדול בין הערבים שכבר היו במדינה, התרגלו
במשך רבות בשנים, ובין אלה החדשים. אין אני מציע,
כפי שאמרת, חזרה לשיטת הממשל הצבאי. אבל
בוודאי שיש איזו דרך ממוצעת. האם יש הצדקה לכך
שאנשים, שהם בחזקת חברי ארגון מחתרת, יוכלו להס-
תובב בלי כל הגבלה בערי ישראל?

פיקוח נפש, חברי הכנסת, דוחה את השבת, דוחה
בוודאי כללים דמוקרטיים, וגם היפים והטובים ביותר.
דמוקרטיה — כלפי אלה הדוגלים בעצמם, בהשקפתם
וגם במעשיהם, בכללי הדמוקרטיה. אבל לא קבל אלה
הרוצים להשלים את מה שלא הספיק האשמואי
היטלר.

ואני מסיים: הכלל שלפיו עלינו לנהוג הוא, שאסור
לנו להקל ראש במה שנוגע לפיקוח נפש. לא רק במה
שנוגע לפיקוח נפשו של האומה, אלא אפילו במה
שנוגע לנפש אחת בישראל. ועם כל הרצון שלא להכביד
שלא לצורך אפילו ההכבדה הקטנה ביותר על כל אדם
באשר הוא אדם, עלינו גם לא להיבטל ולא להיבהל,
ואם יש צורך — להחמיר כדרוש, במקרה שיש חשד של
הסתה לאלמוות ולסיכון חיי אדם.

הי"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחברי הכנסת ביבי, ואחריו לחברי
הכנסת עוזיאל.

מרבכי ביבי (מפלגת העבודה הישראלית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. מושגי החופש
הם קניינה של כל מדינה שוחרת תרבות, של כל עם
בן-תרבות, ואי-אפשר לו לאדם תרבותי להתעלם מהם.
אולם הבה נראה במה המדובר כאן, על איזה חופש
מתכוון חברי הכנסת טובי להגן. אף אני רוצה להגן על
החופש, אך לא לפי המושגים של חברי הכנסת טובי.
כאשר ידעה המדינה הזאת מה שנקרא פעם ממשל
צבאי, הייתי בין אותם חברי כנסת שהתנגדו להמשך
קיומו ודרשתי את ביטולו משום שהאמנתי אז, ועוד
ביתר שאת אני מאמין גם היום, כי באותן שנים שדרשתי
את ביטולו של הממשל הצבאי היה הוא מיותר ואפשר
היה למצוא תחליפים מתאימים כדי להקטיף את
בתחונה של המדינה.

הערבים, וצריך להיות הגון, יהיה עוד יותר הגון. האם
אפשר להתעלם מן העובדות, האם אינך יודע על אותם
מאות יהודים שנעצרו לא רק על-ידי צווי ריתוק — וגם
זה בלי משפט, חברי הכנסת וילנר — במצרים, בתואנה
שהם עלולים לפגוע, אותם כמה מאות יהודים, בבטחונה
של מצרים? כמה מאות מול עשרים מיליונים.

שלמה כהן-צידון:

שלושים מיליונים.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

שלושים מיליונים. שם יש משפט? שם קיים מה
שאתה תבעת פה — זכויות-אדם אלמנטריות? ואתה
דורש אותן פה במדינת ישראל?

גרעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

שם המפלגה של חברי הכנסת טובי היא בלתי-
חוקית. אילו היה שם, היה מרותק מאוד.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

תודה רבה.

נדמה לי שעצם העלאת ההצעה בימים אלה —
והרגשת בזה — יומיים אחרי ההתקפה הרצחנית בסואץ,
יומיים אחרי שנהרגו שם חמישה-עשר צעירים מטובי
בינה, הרי זאת יותר מתמימות פלוס — פלוס —
אתה יודע היטב עברית — פלוס חוצפה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אבל זאת קבעה הנשיאות. למה הדיבור הזה? את
התאריך לא קבע חברי הכנסת טובי. למה הדמוגיה
הזאת? הרי הנשיאות קבעה את התאריך של היום;
לא חברי הכנסת טובי קבע את התאריך של היום. הוא
הגיש את ההצעה לפני עשרה חודשים. למה הנימוק
הזה, כשאתה יודע שהנשיאות קבעה זאת?

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

אם אני יכול עוד במשנה להבין את חברי הכנסת
טובי — אין אני יכול להבין כלל את הפאסיביות הנפ-
שית והשנאה העצמית שלך.

ולשאלה: חברי הכנסת טובי דיבר ברשות —

(חברי הכנסת מ. וילנר קורא קרי-
את-ביניים.)

ראובן ארזי (מפ"ם):

וילנר, תשאיר את זה לטובי.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

תשאיר אתה את זה לדיין.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

— הוא דיבר ברשות; היתה לו רשות לדבר —
ולי יש רשות למתוח עליו ביקורת, ושנינו עוסקים במ-
לאכתנו. זוהי דמוקרטיה. זה מה שנוגע לחברי הכנסת
טובי. אבל כיוון שהבעיה כבר עלתה, גברתי היושבת-
ראש — כמה הערות לגופו של עניין.

לדעתי על הממשלה, על הכנסת ועל שר הבטחון
לשקול היטב-היטב אם אין אנו נכשלים על-ידי נתינת
חופש במידה כזאת העלולה לסכן בטחון של נפשות
מישראל, אם לא בטחונו בכלל — ואינני רוצה להגויס.
אינני יודע מה ההצדקה לתת חופש מוחלט, לאפשר
אלה שהם חשודים להיות חברים בארגוני מחתרת

ועל-ידי התססת דעת-הקהל באיזור? אינני מאמין שאפשר לתת חופש מלא, ללא הגבלה, לאיש הרוצה לפגוע בבטחון המדינה.

מה פירושם של צווי הריתוק? אין פירושם ישיבה בכלל, אך מובן שהיי אותם האנשים, שנגרם הוצאו צווי ריתוק, אינם חיי מלכים, אין הם חופשיים. אולם כאשר מדובר בבטחון המדינה והעם הזה, שכה רבים מכניו נרצחו, שכה רבים מבניו נפלו — צווי הריתוק מקודשים הם.

ערב קום המדינה ולאחר קום המדינה, כאשר יהדות בבל ישיבה על נהרות בבל בשקט ובשלווה, פרצו אנשי השלטון אל בתי היהודים ואסרו אנשים ללא סיבה. יהודים אלה לא עשו שום מעשה פשע ולא חטאו שום חטא. אלה היו לילות אימים. עוד מצויים באמתחתנו סיפורי זוועה על מאסרים, על עינויי תופת, על הכאות עד טשטוש הדעת ועד אבדן שיווי-המשקל הנפשי. ידוע לנו המקרה של המיליונר היהודי עדס אשר הועלה על הגרדום. הוא הועלה על הגרדום רק מפני שרצו לשדוד אותו. הוא היה ירדני של העוצר של עיראק דאז, עבדול אילה. כאשר פנו ידידיו של עדס אל העוצר של עיראק בטרם חתם על פקדת התלייה בבקשה לחון אותו, שהרי לא עשה מאומה, אלא רק בשל היותו יהודי רצו לתלות אותו, הוא אמר: אינני יכול, העם דורש את הקרבן.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתה יודע מה היה גורלו?

מרדכי ביבי (מפלגת העבודה הישראלית):
אני יודע, שמי שרוחץ את כפיו בדם, דמו לא יינק. שלטונות עיראק ושלטונות יתר ארצות ערב — גם לוב ותוניסיה — לא רחצו בקיון כפיהם; ממשלת עיראק מיצתה את החשבון עם יהדות עיראק שישבה בארץ זו למעלה מ-2,500 שנה. כאשר כף רגלו של ערבי אחד עדיין לא דרכה על אדמת עיראק, הקימו יהודי עיראק קהילות אוטונומיות בעלות תרבות שעד עכשיו העם שואב ממנה. את הטרגדיה של יהדות עיראק סיימה ממשלת עיראק על-ידי העלאת שני בחורים צעירים לגרדום, יוסף ושלום צלח ז"ל. אלה הטרגדיות של יהודי עיראק.

לא ממשלה קומוניסטית, לא מפלגה קומוניסטית, לא אדם קומוניסטי, לא אדם שוחר חירות וחופש —

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
האמת היא ...

מרדכי ביבי (מפלגת העבודה הישראלית):
זו האמת, כל האמת ורק האמת.
— — לא דרשו את דמם. חברי-הכנסת טובי נא להעליל עלינו כאשר מדינת ישראל רוצה להגן על קיומה, על עצם קיומה, על עצם נפשו של העם הזה. מדינת ישראל מרתקת אנשים החשודים בפעולה להתססת דעת-הקהל. חלילה לנו לנהוג, אפילו בפסיק אחד, כפי שנהנה מדינות אחרות כלפינו. לא נשלם להם כמגולם, אבל על חירותנו ועל עצמאותנו נגן במלוא יכולתנו.

רבתי חברי הכנסת, מי כמוכם יודע שלא רק יהדות המזרח התיכון רתוקה בבתייה ובבתי-הכלא. ישנה עוד יהדות רחוקה-קרובה, שכולה, כל המיליונים שלה רתוקים ואין פוצה פה ואין דורש. מי כמונו יודע כמה

אולם באותה עת לא גרסתי ולא דרשתי את ביטולן של תקנות ההגנה לשעת חירום, משום שהאמנות, ואני מאמין גם כיום, כי במצבה של מדינת ישראל כיום וכפי שהיתה נתונה בו לפני מלחמת ששת הימים התקנות לשעת חירום דרושות לבטחונה. אמנם אפשר שיש לשנותן, לא להשאיר אותן בגירסה המנדטורית, אלא להתליפן בתקנות ישראליות, אולם לדעתי שאלה צדדית היא, ואינני מתכוון להיכנס אליה.

רבתי חברי הכנסת. התקנות לשעת חירום באו להגן על החיים, להגן על החופש ולא לשלול אותו, כפי שתיאר כאן חברי-הכנסת טובי, משום שכל אלה, שאותן תקנות מכוונות אליהם, רוצים לשלול חופש מעם, רוצים להשמיד עם, רוצים להשמיד מדינה, ועל כן אלו הן תקנות המגינות על חופש, המגינות על החיים, על האדם, על תרבות האדם.

יש אנשים אחרים החיים בסמוך לנו, הקרובים לנו מאוד אך רחוקים מאתנו מאוד, רחוקים מרחק של גישה, אך קרובים ללב, קרובים לדם. מאנשים אלה נשלל החופש, נשללה החירות, לא משום שהם מסוכנים לבטחון, לא משום שהם רוצים להוות גורם אנטי-מדינתי, אלא מפני שהם יהודים. במצרים, בסוריה ובעיראק יושבים בכלא מאות ראשי משפחות במשך שנים, לא מפני שממשלת מצרים תזדעזע, לא מפני שבטחון עיראק יתמוטט, לא מפני שהשלטון הדמוקרטי של סוריה יפול, אלא בשל התנכלות לחופש של אותם היהודים.

עוד לפני הקמת המדינה, בשנת 1936, נרצחו יהודים בדם קר ברחובות עיראק בצהרי היום באין משפט. הממשלה לא אמרה אפילו מלה אחת נגד המרצחים, וכל עוד לא הוחלפה הממשלה איש לא פצה פה לא בעיראק עצמה, לא בין עמי ערב ולא בכל העולם. השיא הגיע בפרעות 1941, כאשר למעלה מ-1,000 נפש, תינוקות, ילדים, נשים, זקנים וצעירים נרצחו או נפצעו, נשדד רכשו בשווי מיליוני לירות ונגרם נזק ברחוב היהודי. מדוע? האם היתה זו מדינת היהודים? השיא בשנות הארבעים הגיע כאשר כמה מדינת ישראל. באותה שעה בכל מדינות ערב, ממרוקו דרך אלג'יר, טוניס, לוב ומצרים ועד לסוריה ועיראק ועד לעדן ותימן — בכלן פרעו פרעות. מי הגבד אשר קם אז וזעק חמס על שלילת החופש, על רמיסת האדם, על שפיכות הדם? לא מעצמה שדרשה חופש ולא מדינה שדרשה חירות. כולם סתמו פיותיהם, משום שמדובר היה אז ביהודי שמותר לרצחו, שדמו הפקר.

חלילה שישתמע מדברי שמא מוכן אני להסכים עם כל פגיעה בחופש של אזרח ערבי בארץ. אני אעמוד על הבמה הזאת ואדרוש מן המדינה, מן הממשלה, מן הכנסת לשמור על החופש של כל אזרח במדינת ישראל, ללא הבדל דת וגו. אבל שאני כאשר מדובר באנשים המכוונים את מעשיהם כדי לפגוע בבטחונה של המדינה.

ישאלו נא השואלים: מדוע הוצאו צווי ריתוק נגד אנשים אלה ולא אחרים, שהיי במדינת ישראל נמצאים למעלה מ-300 אלף תושבים ערביים, ואילו צווי הריתוק אינם מגיעים למאות? האם חברי-הכנסת טובי טוען נגד צווי הריתוק של אותם תושבים ערביים בשטחים המוחזקים שאינם חדלים להטריד את מערכת הבטחון על-ידי התקפות בנשק חם, על-ידי הפגנות סוערות

חבר-הכנסת טובי אמר בדבריו שמספר המרותקים גדל והולך, וזה לא-נכון. מספר המרותקים פוחת, ואני מציין זאת כעובדה ולא כמגמה. לא מן הנמנע שהמספר יגדל. אם אותם חוגים, אשר מספקים את האוכלוסיה המרותקת, ימשיכו בפעולה עויינת, המספר עלול לגדול. עכשיו, מבחינה עובדתית, אני רוצה לומר שהדבר שציין חבר-הכנסת טובי, שהמספר גדל, אינו נכון.

באפריל 1967 היו בסך-הכל, לפי תקנה 109, 316 מרותקים. צדק חבר-הכנסת טובי באומרו: כי חלק ניכר מן המרותקים הם חברי מפלגתו, מאנשי רק"ח. 57 מבין המרותקים לפי תקנה 109 הם מתוך אנשי רק"ח. זאת אומרת, מתוך 157 מרותקים יש 57 שהם אנשי רק"ח, ומבין 875 שאין להם רשות לצאת לשטחים המוחזקים יש 653 שהם אנשי רק"ח.

ועוד דבר, שאינו נכון מבחינה עובדתית, אמר חבר-הכנסת טובי, והוא, שמבין המרותקים אין כאלה שנעצרו או הוּאשמו בעבירות בטחוניות ואשר מובאים לבתי-הדין. לדאבוני הרב, הרב מאד, יש כיום מתוך 48 איש שהם עצורים ונתונים במעצר באשמת השתתפות בפעולות פח"ע — פעולות חבלה עויינת —, ומתוכם היו 14 שחל עליהם צו ריתוק כזה. האחרים לא היו מדויקים, אבל מבין 48 אלה יש 14 שהיו מרותקים.

אולם השאלה העיקרית — וכמעט רק זאת רוצה אני לומר — היא בשתי נקודות. האחת: האם זקוקים אנו לצו הזה? והשנייה: חלקו של רק"ח במצב הזה. ובכן, אני מצטער מאד לומר לחברי הכנסת, כי בשלושת החודשים האחרונים הסתמנה החרפה בהלכי-הרוח הלא-מניים בקרב צעירים מוסלמים מבני המיעוטים הערביים בישראל. אתם יודעים על אודות טריה ואום-אל-פחם. צעירים אלה סבורים שחירותיהם. העמוקות של החב"לנים לתוך ישראל ופגיעותיהם במרכזי אוכלוסיה וביעדים צבאיים ששויית לרועי בהלה ופחד ולפגוע במוראל של תושבי ישראל היהודים. לדעתם, יצליחו החבלנים להחיש את כוחה של ישראל ולערער את בטחונה ולסייע בכך לצבאות ערב להכריע אותה במלחמה שתפרוץ בעתיד הקרוב.

רובם של המבוגרים מבני המיעוטים — ואמנם אני מציין זאת לאחרונה, אבל בהדגשה ובסיפוק רב — וכן תושבי הערים המעורבות הסתייגו מפעולות החבלה. הם מתחו ביקורת על החבלנים בשל אי-התחשבותם בגורלם של ערביי ישראל העלולים להיפגע על-ידי יהודים חמומי-מוח. הובע חשש כי פצצות החבלנים המוטלות במקומות ציבוריים עלולות להרוג גם ערבים.

אני מדגיש את העובדה שהרוב מסתייג, תהינה הסיבות לכך אשר תהינה. אולם אינו זכאים להתעלם מן העובדה, של איש רק ש, קבוצה, יש מיעוט אשר תומך בכך, אלא שיש מגמה של החמרה במצב הזה. כיום יש מספר רב יותר ונכונות רבה יותר — גם אם המדובר במספרים קטנים — בין ערביי ישראל לאהוד, לעזור ולהשתתף בפעולות חבלה, יותר מאשר קודם לכן, ואינו חושב שאנשי רק"ח יכולים להסתפק בגאווה על הדגשת השלום והעלאתו על נס ועל-ידי כך לרחוץ ידיהם מן המגמות העויינות האלה שבקרב ערביי ישראל. אני רוצה לקרוא כאן שני קטעים. האחד — קטע מדבריו של חבר-הכנסת חביבי בנוגע לפעולות העויינות, שהוא אמר אותם לאחרונה באוני קבוצת חברים פעילים של רק"ח, ושאינו מציין לא את המועד המדויק ולא

עולות ופשעים נעשו כלפי יהדות זו, בשקט, בהסתרה ובצנעה עד אשר פרצו למרומים, עד אשר הרימו את כל המסכים ועד אשר הבקיעו את כל שערי הברזל ונתגלו הפשעים. נתגלו המקרים של רופאים שפשעו-בביכול ומעללי כזב אחרים שלא היו ולא נבראו.

אנחנו, העם הזה המגן על קיומו ועל חירותו, עדיין שותה מכוס התרעלה. הדבר כולל את החלטת מועצת הבטחון ואת מעשיה האחרונים של מצרים.

כלום אותה מדינה שאתה ידיד שלה, חבר-הכנסת טובי, נהגה על-פי משפט במעשיה? אבל אין חשבון, ולא אעשה חשבון, כי החשבון גדול ורב ואי-אפשר למצותו. אם אנחנו דורשים שבמדינת ישראל ייעשה משפט צדק, אי-אפשר לבוא בתמימות ולומר בהתחשבות שכיכול אם מדינת ישראל תתורם את תרומתה, ייתם הכל והשלום יעמוד על כנו. הבל הבלים. חייתי עם העם הזה; חייתי עם הערבים. יש לי ידידים ערביים בארץ. אני יודע שכל עוד יוסיפו לנסר הסיסמות האלה של מנהיגי ערב, כל עוד ידברו נאצרו וחבר מרעיו על השמדת ישראל, יהיה השלום מאתנו והלאה. משום שאם המנהיגות מדברת כך, העם הולך בעקבותיה. לא יועילו ויתורים אלא אם כן נראה מצד אותן מדינות סימונים מוחשיים שאמנם רוצות הן בשלום. הפתרון לבעיית צווי הריתוק, שהעלה חבר-הכנסת טובי, אינו בביטולן של תקנות שעת חירום. הפתרון הוא בזה שנאמר לעמים הקרובים והרחוקים: שלחו את עמי, ובכך שנאמר לעמים השכנים: שבו ליד שולחן הדיונים למשא-ומתן על שלום. נאמר להם שיפסיקו את מעשי הרצח. או, מאליהן יתבטלו התקנות לשעת חירום עם צווי הריתוק החוסים בצילן. אז ורק אז יבוא השלום.

היו"ר א. תלמי:

חברי הכנסת, שר הבטחון ייאלץ ללכת עוד מעט. הוא מרותק לתפקידו. בהתאם לסעיף 49 לתקנון, האומר: „חבר הממשלה המדבר בשמה רשאי לבקש את רשות הדיבור בכל שלבי הדיון, בין סיעתי ובין אישי” — הנני מוסרת את רשות הדיבור לשר הבטחון.

שר-הבטחון מ. דיין:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. הסכמתי בשעתו שהדיון בעניין זה ייערך במליאה. אני מצטער שחלף זמן כה רב מאז הועלה הנושא על-ידי חבר-הכנסת טובי ועד לעריכת הדיון, אבל הייתי מאד רוצה שהדיון יעסוק בנושא. הפותח לא עשה זאת וגם הבאים אחריו חופשיים להרחיב את היריעה, אף-על-פי שיהיה דיון מדיני בכנסת בהקדם, ואז בוודאי יעסקו ברוב השאלות שהועלו כאן ושלמעשה אינן קשורות במישרים בשאלת צווי הריתוק.

אני רוצה לומר קודם כל כמה דברים אינפורמטיביים על צווי ריתוק. יש תקנה 109 האוסרת יציאה ממקום המגורים, אף כי ניתנים רשויות עבודה או לצרכים מיוחדים אחרים לתקופה של חודש מראש. לפי תקנה 109, יש כיום 157 מרותקים.

ויש תקנה נוספת, 109(1)+112, והיא חלה על אנשים אשר המפקד הצבאי ביהודה ובשומרון, ברצועת עזה ובשאר השטחים המוחזקים אוסר את כניסתם לשם. על אלה אין כל הגבלות תנועה בשטח ישראל, ויש כיום, לפי תקנה 109(1)+112, 875 תושבים כאלה, כלומר שאין להם רשות לעבור למקומות האלה, לשטחים המוחזקים.

מה שרצוני לומר הוא, כי מי שאומר את הדברים האלה איננו יכול לבוא ולהתעלם ולדחוף את ידיו מכך שנמצאים אנשים וקבוצות גם בקרב ערבים ישראלים אשר תומכים ב"פתח". אם איננו רוצים לאפשר זאת, אנו צריכים לקיים את צווי הריתוק, ולרק"ח יש חלק נכבד גם בפעולות עוינות וממילא גם בין המדותקים.

הי"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עוזיאל.

ברוך עוזיאל (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. מה רצוני של חבר-הכנסת חביבי — שמענו. מה רצוני של חבר-הכנסת טובי בדיון זה? את הצעתו לסדר-היום ניסח אשתדק בזו הלשון: "צווי ריתוק המגבילים את חופש התנועה נגד אורחים מתנגדי מלחמה". הדיון הופנה היום פור-מלית רק לבעיית צווי הריתוק בכלל, בעוד שהמלים "אורחים מתנגדי מלחמה" נעלמו.

אכן, מטרתו של חבר-הכנסת טובי בהצעתו לסדר-היום אשתדק היתה בעיקר להציל את עורם של מקבלי צווי הריתוק בני מפלגתו, כי הלא הוא גמר את נאומו אז לאמור: "אי לזאת הנני מציע לקיים דיון בנושא הזה במטרה להביא לביטול צווי הריתוק שהוצאו לאח-רונה נגד חברי מפלגתו ומתנגדים אחרים למלחמה". זו היתה מטרתו. אך חבר-הכנסת טובי, בשאפו לכופ-תאות בשביל אנשיו, לא שכה להזכיר את ההגדה, ואיננו שוכח זאת גם כיום. הוא אמר אז בראשית דבריו: "הבעיה היסודית בנושא הזה היא עצם קיום תקנות שעת חירום המנדטוריות". ואכן זוהי השאלה. חבר-הכנסת טובי מדגיש את המלה "המנדטוריות" כדי לעורר אסוציאציות ידועות בלב חברי הכנסת ואמרו: ציה לקראת ביטול תקנות ההגנה בכלל. הוא אף הוסיף לאמור: "תקנות מנדטוריות אלו הן לא פעם אחת נושא לדיון בכנסת, אשר גם גילתה את דעתה בעבר, שאלה הן תקנות הפוגעות ביסודותיו של משטר דמו-קרטי, ותבעה את ביטולן". ובכן איפוא, השאלה החשו-בה המתעוררת בהכרח מחדש היא שאלת תקנות ההגנה בכלל. אך נגיד מיד שדברי חבר-הכנסת טובי שהוזכרה על כוונת הכנסת, אינם מדויקים כל צרכם. אם הובעה בכנסת שאיפה לביטול התקנות המנדטוריות, היה זה בתנאי שבמקומן יבוא חוק הגנה לשעת חירום, שייחקק על-ידי הכנסת, ולא להשאיר את המדינה המוקפת אויבים מבחוץ לא חשופה ובלתי-מוגנת מפני אויביה מבפנים, אלה מוגי-הלב השולחים אל הקו הראשון ילדות קטנות להפגין. כל עוד לא נחקק חוק חדש, יש להשתמש בחקיקה הקיימת. ייתכן שחוק ישראלי יהיה מושלם יותר ויתכן פגמים אפילו בענייני צווי הריתוק, למשל — כלליותם; אך לעולם יהיה זה חוק שיגן על המדינה ממהרסה בשעת חירום.

אנא, חבר-הכנסת טובי, אל תיתמם כל-כך ואל תבוא אליו בשם הדמוקרטיה והצדק והיושר והידיכוי והאפליה, עניינים שאינם מונופול שלך ושל מפלגתך ושל אלה שאתה מגן עליהם. אנחנו כעם, כמדינה וכדמוקרטיה, ולאור נסיון היסטורי טראגי, עולמי ויהודי — לא נתפתה אפילו בשם הדמוקרטיה להישאר חשו-פים נגד משנאיו מבפנים כדי שייכינונו כטרף קל למסע האימפריאליסטי של עמי ערב, אשר ביטוי המושלם וסימן-ההיכר שלו — סימן-ההיכר של תחיית עמי ערב, לבושתם, לעיני כל עמי העולם, ללא בושה ורתיעה,

את המקום, אבל מה שאני אומר הוא מדויק, החומר מדויק.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
גם זה לא המקום.

שר-הבטחון מ. דיין:

אני יודע שעוד לפני ששמעת, תאמר שזה לא נכון.

דוד הכהן (מפלגת העבודה הישראלית):

הוא יאמר את המקום והומן; אין לו מה לפחד.

שר-הבטחון מ. דיין:

הואיל ויש לי שני קטעים, את מה שיש לך לומר מוטב שתאמר לאחר שתשמע את שניהם.

אמיל חביבי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
לא, לא.

שר-הבטחון מ. דיין:

טוב, לא, לא. תאמר פעמיים.

"זכותו המלאה של כל עם כבוש" — אמר חבר-הכנסת חביבי — "להילחם כנגד הכובש. ואנו עומדים לצידם של התושבים בגדה המערבית במערכה זו. אפילו זה מאבק מזויין, עדיין הוא מאבק פוליטי לגיטימי. אמנם נכון, איננו סבורים כי פעולות חבלה דוגמת הרימונים בירושלים או בתחנה המרכזית הן נכונות, אולם אם ישראל אינה רוצה פצצות ורימונים — עליה לפנות את השטחים. ובודאי איננו יכולים לעבור בשל-וות-נפש על פעולות תגמול בארטיילריה או במטוסים כנגד מטרות בגדה המזרחית. שיהיה ברור כי אנו מהווים חלק מן העם הנמצא תחת השלטון הצבאי והמתנגד בכל הדרכים שבידו לכבושים."

ולפני מלחמת ששת הימים, ב-25 במאי, אמר חבר-הכנסת חביבי באסיפה של פעילי סניף רק"ח בנצרת, אשר התקיימה, כאמור, ב-25 במאי, כאשר, כנראה, חבר-הכנסת חביבי לא צפה בדיוק את תוצאות מל-חמת ששת הימים, כי זה היה לפני: "סילוק כוחות האו"ם לא היה צעד פזי כפי ששלטי ישראל טוענים, אלא היתה מכה נבונה מצד נאצר. החלטת מצרים לסגור את מצרי טיראן — אלה נסגרו ב-23 במאי 1967 ודבריו של חבר-הכנסת חביבי נאמרו ב-25 במאי — חיסלה את ההישג האחרון שהיה לישראל מההת-קפה המשולשת ב-1956. מנצחות ישראל נותרו רק בושה וחרפה. אנו תומכים בכל צעדי נאצר ואנשי הממשלה בקעים. במקרה והפרוץ מלחמה, כל אחד ידאג לעצמו בהתאם ליכולתו. נקבל את המערכה על עצמנו. עמנו נאמר והוא יסתר אותנו. שלטי ישראל לא יוכלו לעמוד בפני הים הסוער. אמרנו כי פעולות החבלה ייפסקו רק על-ידי הכרה בזכות העם הפלשתי-נאי. אם לא תפרוץ מלחמה, נעשה דברים כאלה שלא עשה שום אדם אחר. כל האפשרויות יהיו פתוחות לפנינו, כי במקרה של אי-מלחמה ונסיגת ישראל, הרי תהיה זו התמוטטותה של ישראל, וזה אומר — תמנו-טעות הבסיס הכלכלי הצבאי הריאקציוני הגדול ביותר במזרח התיכון. ייתכן ותתחולל כאן הפיכה צבאית וכן-גוריון יחזור לשלטון במהדורה חדשה. אם תפרוץ מל-חמה, אזי ימוגר האימפריאליסטים לעולם, בעיית פלשתי-תמצא פתרונה כפי שמדינות ערב רוצות."

ואם נשוב אל תקנות ההגנה עצמן, הרי הן כלליות ושוות לכול, לערבים כליהדים, לקומוניסטים כלאנטי-קומוניסטים. היש לחבר-הכנסת טובי הצעה אחרת, טובה יותר, להגנת המדינה? העמדה למשפט? או עושים זאת כשזה אפשרי, מעמידים את אנשי „אל-פתח“ למשפט, למשפט הגון. אבל יש פעמים שזה בלתי-אפשרי, שאסור לעשות זאת. יש פעמים שצריך למנוע את האסון.

אשר לצווי ריתוק, נדמה לי שזה האמצעי התמים ביותר והקל ביותר. נכון, הסכנה בתקנות הגנה היא השימוש השרירותי בהן, כי יש דיסקרציה. אולם לא חבר-הכנסת טובי ולא כל אדם אחר, לא הביאו עד היום כל הוכחות על שימוש שרירותי כזה. יתר על כן, בעת העלאת השאלה בדצמבר אשתקד, אמר שר הבטחון בתשובתו: „אינני חושב שיכול מישור להתאונן על הצעדים שממשלת ישראל נקטה, מאז מלחמת ששת הימים ועד עכשיו, בהגבלות בתחום הממשל הצבאי בשטחים החדשים, בגדה וברצועת עזה“.

חושבני שיש להוסיף כמה וכמה עובדות כערכה לשימוש הנכון והליברלי מצד שלטונות ישראל בתקנות הגדולות, בייחוד כלפי האזרחים הערביים. הנה, לפני מלחמת ששת הימים הומתק בהרבה הממשל הצבאי בתחומי ישראל, על אף איומי ממשלות ערב. ועוד, אי עם בעולם שנתן חופש בכלל, וחופש תנועה כזה בפרט, לעם נכבש למחרת הכיבוש, ללא היסוסים, ואף רשיונות מעבר למדינת האויב וממנה?

יתר על כן, שר הבטחון פנה בתשובתו בשנה שעברה לחבר-הכנסת טובי לאמור: „אם בידי חבר-הכנסת טובי או בידי מישור מחבריו אינפורמציה הא-מרת שאנשים מרותקים או עצורים או אסורים על לא עוול בכפם או ללא כל יסוד, אשמח אם אקבל ממנו את הרשימה של האנשים האלה עם ההנמקה שכן נהגו בהם, ואנו נבדוק כל מקרה ומקרה“. אינני יודע אם חבר-הכנסת טובי נענה להזמנה זו, אולי לא עשה זאת כי שוכנע או ידע מראש כי השלטונות פעלו מתוך ידיעה והיגיונות וצדק, או שיש סיבות בטחוניות תמורת נגדם.

חופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
כל אחד מאלה פנה לשר הבטחון.

ברוך עוזיאל (גח"ל):

הוא ביקש ממך רשימה ואמר לך שאתה תהיה אחראי למה שתגיש על אנשים אלה. אתה לא הגשת. כנראה יש סיבות בטחוניות תמורת נגדם.

אכן, מה עוד אפשר לדרוש משר בטחון בכלל בעתות מלחמה. כנכונות זו שבהישר שר הבטחון שלנו קבל עם, פה, נכונות שבדואי היה מוכיח גם בלי הצעתו לסדר-היום של חבר-הכנסת טובי. אך דא עקא שהכוונה לא רק לכופתאות, אלא גם להגדה, ואולי בעיקר להגדה — חשיפת מדינת ישראל למחרת מלחמה, לגיס חמישי ולסבטו"ה צבאית ואזרחית, ולרצח מן המארכ. לא נוותר איפוא על תקנות הגנה, כי בנפשנו הוא, בנפש ילדינו ותורבותנו.

הכנסת צריכה בודאי להחליף את תקנות ההגנה הבריטיות בחוק ישראלי מושלם יותר, מושלם יותר בשני כיוונים: סילוק סייגים בלתי-דמוקרטיים בנוגע לחופש המחשבה, מצד אחד, ומצד שני — החמרת

אך גם ללא ספק — הגינוסייד המוצהר יום יום והמופעל כשאפשרי הדבר. סימני-היכר זה בלט במסע ההשמדה נגד ישראל ובהכנות מלחמה חדשה נגדה, וזה במרכז האיווה, נגד הכורדים בצפון, ואף נגד ערביי תימן בדרום, ומחר אולי נגד המרוזנים.

את הקו של השמדת עמים הוכיחו הערבים עוד בראשית דרכם לחופש — שחיתות חצי מיליון אסורים בעיראק בגלל פשעם הגדול — היותם נוצרים. לך, חבר-הכנסת טובי, אסור לשכוח זאת. ואם אתה שוכח זאת, אנו לא נוכל לשכוח, כשם שאיננו יכולים לשכוח את מעשי הזוועה בפרעות שנעשו בנו כשלעריבים פה היה הכוח בידם, כגון זוועות חברון ב-1929, או זוועות צפת כשהפורעים שחטו בין השאר את משפחת אפ-ריאט, כרתו את ראש אבי המשפחה וצלו אותו בפר-מוס. לא, חבר-הכנסת טובי, איננו יכולים לקבל את עצתך ולוותר על חוקי הגנת המדינה, תקוותם האחרונה של היהודים.

אגב, אם מדובר בדמוקרטיה בקשר עם תקנות ההגנה, אין לשכוח שחקיקה כזאת היא במידה רבה דמוקרטית, כי על כן היא רורבית. זאת אומרת, שאין זה חוק רגיל במהלך הרגיל של החיים ואין משתמשים בו אלא בשעת חירום. מוטב לך איפוא, חבר-הכנסת טובי, לחסוך את הפאתוס שלך על דמוקרטיה, כדי לשאת את קולך מעל במה זו נגד מעשי הזוועה בארצות ערב נגד יהודים שלא חטאו למשל זוועות כלא מצידם, שם, בין השאר, אנשים נטפלים ליהודי זקן, כנראה בידיעת השלטונות, כי על כן לא הכחישו את אשר התפרסם ב„אקספרס“ הצרפתי.

אכן, אם חבר-הכנסת טובי דואג מאד לדמוקרטיה, עליו להיות מעוניין לשמור על מדינת ישראל מכל משמר, גם על-ידי תקנות הגנה, כי על כן בעולם המדיני הערבי הבלתי-יציב שמשביב, שבו ההפיכות למען השל-טון הם מעשים בכל יום, הרחוקים מדמוקרטיה, והדיק-טטורה על גדות הגילוס — ישראל היא השלהבת הדמו-קרטית היחידה. יש לדאוג איפוא לבל תכבה חס וחלילה. רבותי, יש להגן עליה גם מבפנים, מזוממי רעתה.

אכן, אין ליתן למחרת מלחמה ולגיס חמישי — ואתה יודע שהקולונה בפנים, הגיס החמישי, אינה פחות מסוכנת מארבע הקולונות שבחוץ, במקרה שלנו ארבע מדינות ערב, והגיס החמישי בפנים, „אל-פתח“, — אין ליתן למחרת מלחמה ולגיס חמישי, יהיו אשר יהיו, להשתלט כאן בהסוואה של דאגה לדמוקרטיה ואף לשלום. אני מבין שחבר-הכנסת טובי דואג גם לשלום באזור זה ומטיף עליו תמיד. בייחוד אני מבין שהוא מעוניין קודם כל בשלום בין עמי ערב, בינם לבין עצמם. אכן, עד כמה שבלתי יוראה מזוה, ישראל — בשבתה פה בתווך בין ארצות ערב — היא גורם של שלום בין עמי ערב. לולא זאת היו הם הורגים זה את זה. אנו כאן זקיק השומר על השלום בין הערבים. לו יכול היה נאצר לעבור את המכשול הזה ששמו יש-ראל, בלי ספק היה מסתער על ארצות ערב, דרך לבנון, סוריה וירדן, ועד החידקל, כדי „לאחדן“ כביכול, ולמ-עשה כדי לדכאן ולשלול חופשתן. הוא כבר עשה נסיו-נות לחזור לשם בעקיפין. לו קרה כדבר הזה, כי אז היתה זו מלחמה אכזרית בין עמי ערב. ראה לדבר: נאצר אינו נרתע מהילחם בערבים בתימן, כשהוא יכול לעשות זאת, ואפילו בגזים מרעילים.

ברירה אחרת. העיקר הוא, שכאשר הממשלה משתמשת באמצעים אלה, כאשר שעת-חירום מביאה אותה להכריז זה, היא צריכה לדעת את חומרתם. אינני סבור שאפשר לומר כי צווי הריתוק וצווי ההגלה הם אמצעים קלים. אלה הם אמצעים חמורים, וצריך לדעת שהם חמורים. משום כך חייבת הממשלה לשקול היטב כאשר היא משתמשת בהם. אהנו משוכנעים שהממשלה אמנם יודעת ומכירה בחומרתם ואינה משתמשת בהם בקלות. נראה לי, כי המספרים שהביא לפנינו שר הבטחון אף הם מוכיחים שאמנם אין משתמשים בהם בקלות-ראש ובסיטונות. ובעיקר נראית לי חשובה ההודעה של שר הבטחון, כי המספר לא גדל; להיפך - היתה אפילו ירידה, ושם המצב לא יחמיר, איננו חושב שיש צורך להגדיל את המספר. נראה לי שאנחנו יכולים לסמוך על כך שהממשלה יודעת באיזו צורה היא משתמשת בהם ואף יודעת שדבר זה מכביד על האזרחים, והיא לא תשתמש בהם אם לא יהיה צורך בכך.

בתשובתו להצעתו לסדר-היום של חבר-הכנסת טובי לפני קרוב לשנה אמר שר הבטחון, כי הוא מוכן לבחון כל מקרה שחבר-הכנסת טובי יביא לפניו, לראות אם הוא מוצדק או שמה נעשה משגה. ויכול גם להיות שנועשה פעם משגה, ואם כן, הוא מבטיח שהמשגה יתוקן. אפשר לקבל זאת. עמדה זו נראית לי נבונה ונכונה, ששר הבטחון מוכן לבחון את המקרים לגופם. אולי יש להוסיף עוד, שיש לבדוק מדי פעם בפעם אם אמנם צריכים הצווים לעמוד עוד בתוקפם, ובמקרה שיתברר שאין בהם צורך - לבטל אותם.

ושב עלי לומר, כי נראה לי שרביי המספרים שהביא לפנינו שר הבטחון אמנם מוכיח כי כזאת היא המציאות. ברור כי מצבנו היום אינו מאפשר לנו להתיר יחס בקלות-ראש לאלמנטים המועדים לסכן את בטחון המדינה על-ידי מעשים או אף על-ידי דיבורים. ושמענו כאן ציטטות שאין לעבור עליהן בקלות לסדר-היום. אין אני יכולים אלא לדאוג לכך שהשימוש באמצעים אלה ייעשה בתבונה ובהתאפקות, כי ההכרח לא יוגנה. ועל הכל: אין זה נושא שאפשר לדון בו על פרטיו מעל במת הכנסת; אלה הם דברים הקשורים בבעיות בטחון; עלינו לדעת את המגבלות הנדרשות מאתנו בטיפול בהם. אסתפק איפוא בהעדרות אלה.

ה"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ארזי, ואחריו - לחבר-הכנסת האזרחי.

ראובן ארזי (מפ"ס):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה. בדיון זה השתרבו כמה נושאים, ויש להפריד ביניהם. עניין אחד הוא הממשל הצבאי בישראל; עניין שני - תקנות ההגנה לשעת-חירום; עניין שלישי - המדיניות של ישראל בשטחים המוחזקים; ועניין רביעי - הנושא הספציפי, שהעלה אותו חבר-הכנסת תופיק טובי.

בעניין הממשל הצבאי בישראל התנהלו בבית הזה דיונים נוקבים ומושגים. סיעתנו נאבקה במשך הרבה שנים, בציבור ובכנסת, יחד עם סיעות אחרות, על ביטולו של הממשל הצבאי. הממשלה הקואליציונית, שקמה לאחר הבחירות לכנסת השישית, התחייבה לבטל את מנגנון הממשל הצבאי, ובסיפוק יש לציין כי התחייבות זו קויימה. נוכח עמידתם של ערביי ישראל

האמצעים נגד אויבי המדינה במחתרת והמסייעים לרוצח, לפעמים במסווה של אידיאולוגיה: דמוקרטיה, שלום וכדומה. בגדון זה צווי הריתוק צריכים להיות האמצעי הקל והנוח ביותר מכל האמצעים, כי מטבעם הם כך.

אנו מקווים כי יבוא יום, והוא לא-רחוק, ובמקום תקנות ההגנה הבריטיות תובא לכנסת הצעת חוק שתהיה בה הבחנה בביצוע בין אויבי המדינה ובין אזרחיה הנאמנים. בינתיים אין לחשוף את המדינה לסכנות מבפנים, ואנו מאמינים ששר הבטחון והשלטונות בכלל עושים שימוש נכון, ליברלי וצודק בתקנות ההגנה הקיימות. אנו מחזקים את ידי הממשלה בביצוע מדיניותה הבטחונית למען קיומנו.

ה"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אונא, ואחריו לחבר-הכנסת ארזי.

משה אונא (מפד"ל):

כבוד הישבת-ראש, כנסת נכבדה. שר הבטחון כבר עמד בדבריו על כך שגם המציע, חבר-הכנסת טובי, וגם חברי הכנסת שקדמו לי בדיון, הרחיבו את הדיבור על נושאים מנושאים שונים שבעצם אין להם כל קשר עם הנושא העומד לדיון. כאילו אנחנו נותנים היום מפרעה על חשבון הדיון הפוליטי שצריך להתקיים בשבוע הבא. אני נמנע מלכתב בדרך זו, ואצטמצם בכמה משפטים לעצם הנושא, שהוא - צווי הריתוק כלפי אזרחי ישראל.

אמצעי התגוננות חריפים וחמורים בשעת חירום דרושים לכל מדינה, ותהיה הגדולה, האדירה והדמוקרטית ביותר, - ולמדינת ישראל במצבה המיוחד על אחת כמה וכמה. מדינת ישראל אינה יכולה לוותר על אמצעים חוקיים שיהיו בידה כדי להתגונן נגד אויבים, גם אם יהיו מבין האזרחים. נכון הדבר שאמצעים אלה מתבצעים אצלנו על פי תקנות ההגנה, 1945. לא פעם הבענו מורת רוחנו על כך שתקנות אלו עדיין קיימות במדינת ישראל על פי מתכונתן, כפי שנתקנו על-ידי ממשלת המנדט בתקופתה האחרונה, שעה שלמעשה היו מכוונות נגדנו ונגד מלחמתנו למען מדינת ישראל.

תקנות אלה תוקנו בכמה פרטים חשובים, אבל עדיין אין אנו סבורים שהן רצויות כשלעצמן כחוק של מדינת ישראל. אבל גם אילו היו מבטלים אותן, כפי שלא פעם הוצע בכנסת ואפילו נתקבלה החלטה בעניין זה, הרי ברור שהכוונה היתה לא לבטל את מה שכתוב בהן, אלא לחוקק חוק אחר במקומן, חוק שגם הוא צריך לתת לממשלה את הרשות המלאה להשתמש באמצעים הדרושים - גם אם יהיו חמורים - כדי לשמור על בטחון המדינה.

אני יודע כי שר המשפטים הבטיח לפני זמן רב טיפול בהחלפת התקנות לשעת-חירום, וכי נעשית פעולה כדי לנסח חוק מתאים למדינת ישראל. אני גם יודע שהיום אין זו השעה הכשרה להביא חוק כזה לפני הכנסת. לא רצוי שהדיון בחוק זה יתנהל בתנאים שבהם אנו נותנים היום. מוטב שנתאור בסבלנות ונחכה בהחלטתן של התקנות ונצפה לאותה שעה שבה אפשר יהיה לדון בהחלפתן.

הממשלה חייבת להשתמש היום באמצעים שיש בידה כדי להגן על הבטחון הפנימי של המדינה. אין

כלל אורחי ישראל, בכללם חברי הכנסת ושרי הממשלה, שכן אורחי המדינה רוצים בשלום ומתנגדים למלחמה. טענה, שצווי ריתוק מוצאים נגד עסקני ציבור משום שהם מתנגדים למלחמה ונאכקים למען שלום צודק בין ישראל לשכנותיה, היא עלילה והשמצת המדינה. שר הבטחון הודיע, כי הוא מוכן לבדוק כל מקרה ומקרה לחדר, במידת הצורך. ואמנם בדיקה כזאת דרושה כדי למנוע עיוותים. אך אם חברי הכנסת תופיק טובי מעלה הצעה כוללת, הוא חייב לומר כאן במפורש לאיזו מלחמה מתנגדים? האם אין זו חובתו של כל אחד במדינה, יהודי כערבי, להביע התנגדותו למלחמה זו, שנכפתה עלינו על-ידי שליטי ערב, שקראו להשמדת ישראל? חברי הכנסת תופיק טובי, כאזרח המדינה, ידעו אל-נכון, כי ישראל לא התכוונה להתקיף מדינה ערבית כלשהי, וכי האינפורמציה, שנמסרה על-ידי שלטונות ברית-המועצות למדינות ערב על כוונותיה בביכול של ישראל להתקיף את סוריה, היתה כוזבת ומכשילה וגרמה במידה מסוימת להתלקחות מלחמתית זו. שהייתה שואה על בני העמים הערביים שבשכנותנו. האם אין זה מחובתו של חברי הכנסת תופיק טובי וחבריו להתקומם בכל כוחם נגד אלה המוסיפים ללבות את אש המלחמה בתעלת סואץ ובגבולות הפסקת-האש של ירדן?

ואולי יסביר לנו חברי הכנסת טובי, כיצד מגיעים לשלום צודק בין ישראל לשכנותיה, כאשר לאחר שנה וחצי מאז המלחמה, מוסיפים שליטי ערב לדגול בדוק-טרינת חארטום — לא הכרה, לא משא-ומתן ולא שלום עם ישראל?

ואם לשלום אמת נשואות עיניו של חברי הכנסת טובי, כאזרח המדינה וכערבי הנאמן לעמו, יקרא נא גם הוא להפסקת מעשי החבלה והאיבה נגד ישראל, יפעיל השפעתו, במידה שהיא קיימת, על בני ברית של מדינות ערב במחנה הסוציאליסטי, שיסייעו במאמצים כנים להשכנת השלום, ולא על-ידי הספקת נשק חדש והגברת מידוך הזיון באזור.

על אף מה שהתרחש בימים האחרונים על הגבולות, שעלה לנו בקרבנות יקרים, תוסיף ישראל לחתור ללא ליאות להגיע להסדר של שלום עם שכנותיה, תוך הגברת כוונותה וכוחה הבטחוני.

הז"ר א. תלמי:

רשות הדיבור לחברי הכנסת האזנר, ואחריו — לחברי הכנסת טיאר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ייתכן והצידוק העיקרי של הוויכוח הזה הוא בהבטלת בידודה הגמור של הרשימה הקומוניסטית החדשה ודרכה במדינה, בבית ובציבור.

עליתי על במה זו כדי להביע גם בשם סיעתי תמיכה בפעולות הצבא להגברת בטחונה של המדינה. אני מבליט את הדבר הזה, מפני שהיו לנו ויש לנו גם היום הסתייגויות מקיזמן של תקנות ההגנה, פרט לשעת מלחמה ממש. ואף אנו מעדיפים לראות תקנות אלו מוחלפות בכל ההקדם בחוק ישראל שיהלום את צרכי הבטחון, מחד גיסא, ויבטל הוראות מיותרות שאבד עליהן הכלל, מאידך גיסא.

גם אם לא תמיד היינו מרוצים מפעולות הרשויות

במבחן במלחמת ששת הימים מותר ביתר שאת לציין את צדקת המאבק שהתנהל לביטול הממשל הצבאי, שלא היה בו צורך בטחוני, שזרע זרות במקום להגביר ההדוות.

עם זאת יש לציין גם את מה שעשתה מדינת ישראל לקידומו של הישוב הערבי. דווקא כעת, במצב-אות החדשה, ניתן להיווכח כי בתחומים רבים היתה התקדמות העולה בהרבה על זו שבארצות הערביות השכנות. המדינה מצווה לפעול גם להבא לשילובם של ערביי ישראל במשק, בחברה ובחינוך ולקיים שוויון מלא בכל חיי המדינה, ואם גם יש פה ושם מקרים בודדים יוצאי-דופן, מסתייג מהם הרוב המכריע של הישוב הערבי בישראל.

בעיה שנייה היא תקנות ההגנה לשעת-חירום, שהן שרדי ממשלת המנדט. בנושא זה תבענו לא פעם מעל במה זו, יחד עם חברי כנסת מסיעות אחרות, את ביטולן. גם לפני שנה, בדיון על תקציב משרד המשי-פטים, חזרנו והדגשנו, כי אף-על-פי שהמלחמה אשר נכפתה עלינו מאלצת אותנו להזדקק לתקנות שעת-חירום, הרי מן הראוי שמשרד המשפטים יכון אותם החוקים הדרושים לשם שמירה על קיום הבטחון ויבטלו התקנות, שאין להן מקום בחקיקה שלנו. עם התביעה לביטול תקנות החירום לא התכוונו לכך שיווצר חלל ריק. מדינת ישראל, ככל מדינה, מצווה לשקוד על הבטחת מלוא עצמאותה, שלומה ובטחונה ולהגן על עצמה מאויבים מבית ומחוץ. המדינות, שהכריזו הכנסת תופיק טובי וחבריו נותנים להן אשראי מלא, יודעות לעשות זאת בחומרה רבה ויתירה, דוגמת הפלישה של כוחות ברית וארשה לציכסלובקיה היא עדות בולטת לכך.

שר המשפטים חזר והודיע כי משרדו פועל בכיוון זה, וחזקה עליו שיקיים הבטחתו ויביא לפני הכנסת חוקים ישראלים שימירו את התקנות לשעת-החירום, חוקים שישקדו על בטחון המדינה תוך שמירה על חירויות הפרט, על זכויותיו וחובותיו של האזרח.

בעיה שלישית היא המדיניות של ממשלת ישראל בשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל. סורים אנו, כי המדיניות הליברלית של הממשלה בשטחים אלה היא נכונה ומועילה הן לישראל והן לתושבים בשטחים. נכונה המדיניות המכוונת לקיים את הבטחון ולהשאיר למוסדות השלטון המקומי לטפל בכל העניינים הנוגעים לסיפוק צרכיהם של התושבים בעזרת המשטרים הממשלתיים הדואגים לשירותים. ככל שסייעו תושבי השטחים המוחזקים לשלטונות ישראל להמשיך בקיום מדיניות זו, כן ייטב להם וכן ייטב לעניין השלום. למרבית הצער, אירעו בימים האחרונים מקרים העלויים לגרוע, נאקיסט אמצעים שאין שלטונות ישראל מעוניינים בהם, כדי להחזיר את הסדר והחיים למסלולם התקין. ומעל במה זו קוראים אנו לתושבים בשטחים המוחזקים, כל יתנו ידם לפעולות איבה ולמעשים מגרים ויפעלו להבנה הדדית, שתקרב את שעת השלום המיוחלת לשני העמים גם יחד.

ובהערה האחרונה היא ההצעה לסדר-היום, כפי שהגיד אותה חברי הכנסת תופיק טובי, והיא — צווי ריתוק, המגבילים את חופש התנועה לאזרחים מתנגדי המלחמה. אילו כזאת היתה המציאות, שצווי ריתוק ניתנים בישראל נגד אזרחים מתנגדי המלחמה, הרי חייבים היו הממונים על כך להוציא צווי ריתוק נגד

דעת שלה. לא מן הנמנע הוא שהוויכוח כולו הוא עם חבר-הכנסת טובי, ולכן אתיחס לדבריו ולדבריו בלבד. את בעיית צווי ריתוק שילב חבר-הכנסת טובי במדיניות ותקף יחד עם זאת את "הסיפוחיסיטים". והנה תשובתי:

חבר-הכנסת טובי היה צריך לבקש שחרור המרוץ תקים ולהוכיח שהם חפים מפשע. זאת לא עשה. חייב היה להצביע על שימוש שרירותי בתקנות שעת חירום שמקורן בתקופה המנדטורית. מניין לו לחבר-הכנסת טובי שכולם חפים מפשע? הוא צריך היה באמת להתרכז ולהביא לנו לפחות עובדה אחת כדי להעמיד את שלטונות הבטחון במצב לא-נוח. כנראה לא יכול היה לעשות זאת.

בהזדמנות זאת אנחנו פונים שוב בשם סיעת המרכז החופשי לכנסת ומבקשים למצוא את הזמן הדרוש כדי להחליף את החוק המנדטורי בחוק ישראלי. הפנייה הזאת חוזרת ונשנית. אפילו בכיוון זה אין את מקתדמים. שר הבטחון הספיק לדבר לפני והביא עדות ממועצת שותרת את דבריו של חבר-הכנסת טובי ביחס לדברים שנאמרו מפי חבר-הכנסת חביבי. חבר-הכנסת חביבי יושב לידי באולם המליאה. לא שמעתי מפיו הכחשה, אפילו כשהתרגו. לא היתה הכחשה חד-משמעית. מובן שהוא התחמק.

בנושא זה, שהוא לא-נוח, יש נימוקים מספיקים לשלטונות. אני מופתע מגישת חבר-הכנסת טובי אשר חונק על ברסי המדיניות הישראלית זה עשרים שנה. הוא יודע מה ההבדל בין משטר למשטר. הוא יודע גם מה הוא מצב החירום שאנו חיים בו במשך עשרים שנה, והוא מבין שמאז מלחמת ששת הימים, שבאה כתוצאה מתוקפנותן של מדינות ערב, אשר עודדו את ארגוני התבלה וניסו להביא לידי מרי במדינת ישראל, — מאז אנחנו חיים במצב-חירום פעיל, ובהתחשב בכך יש לאחוז גם באמצעי של צווי ריתוק. כפי שהדבר מקובל בכל מדינה דמוקרטית. אפשר להצביע על עשרות מדינות ששם קיימים צווי ריתוק במקרים של מלחמה או במצב-חירום, אפילו לא במצב-חירום פעיל. הפעלת צווי ריתוק בזמן הזה הרי זה הרך במיעוט ולא הרע במיעוט. נגד גורמים עוינים אפשר היה להפעיל גם תקנות וחוקים קשים יותר. בתבונתם לא הגיעו השל-טונות לידי כך.

בדבר נוסף נגע חבר-הכנסת טובי כשגלש לבעיות מדיניות. מה מבקש מאתנו חבר-הכנסת טובי? הוא מבקש את קיום החלטת מועצת הבטחון, הוא מבקש החזרת שטחי מולדת לתוקפן. מדינת ירדן היא תוקפן. היא סיפחה לעצמה את השטחים שהיום הם בשליטתה של מדינת ישראל. היא סיפחה אותם בניגוד לרצונה של הליגה הערבית, בניגוד להחלטת מועצת הבטחון. בשטחים אלה יש חלל ריק מבחינה חוקית ומצב זה מאשר את ישיבתנו בשטחים הללו גם מבחינת החוק הבין-לאומי.

מה עוד מבקש חבר-הכנסת טובי? — הוא מבקש להחזיר אוכלוסיה שלמה של מאות אלפים לממלכה שקיים בה פסק דין מוות, בה מעלים אנשים לגדרום, בה יש הלקאות. כל הדברים הללו נמצאים בחוק הירדני. הופתעתי לשמוע את דבריו אלה, שהרי יודע אני שהוא יושב במדינת ישראל ומן הנמנע שבמשך השנים הללו לא למד להבחין בין הדברים.

האזרחות בקרב ציבור ערביי ישראל, אנו מאמינים שאין הצבא מפעיל לשווא את הסמכויות הנתונות לו. אנו מאמינים שהצבא מכל מקום אינו עוסק בשום חשבון, פרט לחשבון הבטחון. ואנו מאמינים שסמכויות אלו צריך להקנות לו.

בוויכוח זה אין להביא דוגמאות מפרעות ביהודי ארץ-ישראל או מן הוועות הנועשות ביהודי מצרים וביהודי ארצות ערב האחרות. לא זה הצידוק לצווי ריתוק. אין אנו מרתקים כאן ערבים מפני שארצות ערב פוגעות ביהודים שבתחומן. זוהי הנמקה שלבי אינו שלם אתה, ואינני מקבל אותה. אנו איננו עונים. אנו מתנוונים מפני אנשים ששלטונות הבטחון רואים אותם כמסוכנים. אבל יש הקבלה אחת, אולי יחידה, לגבי ארצות ערב.

אמר חבר-הכנסת טובי שאין עוד דוגמה לארץ שבה קיימות תקנות הגנה כאלה.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): לא אני אמרתי זאת. שר המשפטים אמר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אתה ציטטת את הדברים, ואמרת: "הנה, ראו מה יש". אינך צריך להפס רחוק, חבר-הכנסת טובי; הסתכל בארצות ערב כולן, לרבות אלו ששמו על תקנות הגנה אלו באזורים שלקחו מארץ-ישראל, כמו ירדן ורצועת עזה; ושם לא היתה אוכלוסיה יהודית שסועה בין שתי לויאליות, שצריך להשגיח על נאמנותה. בכל זאת שמו שם בהקפדה רבה על תקנות ההגנה במשך כל הימים האלה. ואלה אינן בין החוקים החמורים ביותר שיש באותן ארצות.

הרוב המכריע של הציבור הערבי בתחומי המדינה, על אף ההסתה מצד חבריו של חבר-הכנסת טובי, שעל חלק מזעזע ממנה שמענו הערב מפני שר הבטחון, — הרוב המכריע של אוכלוסיה זאת לא נתפס לבגידה במדינה. היו גילויים רבים של לויאליות. רוב הציבור הזה חדור הכרה שגורלו קשור למדינת ישראל ושבטוב לה ייטב לו. אם חבר-הכנסת טובי קובל כיום שחלק גדול מן המרותקים שייכים למפלגתו, הרי זה מעיד בראש וראשונה על מפלגתו. לא שמענו קודם שרק"ח התאוננה על צווי ריתוק המוניים לעשרות בקרב חבריה. כנראה קרה משהו מאז מלחמת ששת הימים וכנראה נפל דבר. אם יש צווים כאלה, אינם מכוונים נגד מפלגה כלשהי, גם לא נגד המפלגה הקומוניסטית, אלא נגד אותם האישים החשודים כפועלים בניגוד לאינטרסים העליונים של מדינת ישראל. נגד אלה מן הדין שהשלטון ישתמש בסמכויות הדרושות להבטחת השלום והבטחון. גם אנו נושאים עינינו ליום שלא יהיה צורך בצווי ריתוק ולא יהיה להם עוד מקום.

היו"ר א. תלמי:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת טיאר.

אנדרס טיאר (המרכז החופשי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. יש להניח שהעיתוי של הדיון הזה איננו לטובתו של חבר-הכנסת טובי. אנחנו נמצאים אחרי התקפה יומה ורצחנית של האויב המצרי, בה היו קרבנות יקרים. אבל העינינו איננו קובע וטוב שהכנסת מתייחסת לבעיה בשקול-

ישראל, כך יכולים גם קרוביו, גם נאמניו, גם חבריו, לחיות את חייהם בארץ-ישראל כולה וליהנות מאותו חופש, ואולי גם להגיע לבית-הנבחרים הזה.

היז"ר א. תלמי:

חברי הכנסת, המשך הדיון הזה וסיומו – באחת הישיבות הקרובות. המליאה תתכנס מחר בשעה 12.30. ישיבה זו נעולה.

אני רוצה להזכיר לחבר-הכנסת טובי דבר נוסף. במדינות הדמוקרטיות העממיות שהוא מסתמך עליהן, ומפי חוקתן הוא חי, יש צווי ריתוק גם בימי שלום. וזאת לא לשנה, לא לעשר שנים, אלא לעשרות בשנים.

גרוע מזה, אנחנו יודעים שחבר-הכנסת טובי רוצה להחזיר אוכלוסיה שלמה לארץ שיש בה ריתוק ללא צווים.

הואיל ואני רוצה להסתמך על תבונתו, הריני חושב שכשם שנהפך הוא לאזרח ישראלי וחי את חייו במדינת

הישיבה ננעלה בשעה 19.41.